

**MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM MUHASEBE BÖLÜMLERİNDE
ETİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ VE MESLEK DERSLERİ
ÖĞRETMENLERİNİN ETİK EĞİTİMİNE BAKIŞ AÇILARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ**

Hakan Yılmaz

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DIŞ TİCARET EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Mart, 2025

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİSİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Hakan
Soyadı : Yılmaz
Bölümü : Dış Ticaret Eğitimi
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Mesleki ve Teknik Eğitim Muhasebe Bölümlerinde Etik Eğitiminin Önemi ve Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Etik Eğitimine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi

İngilizce Adı : The Importance of Ethics Education in Vocational and Technical Education Accounting Departments and Evaluation of Vocational Course Teachers' Perspectives on Ethics Education

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı: Hakan YILMAZ

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hakan YILMAZ'ın “Mesleki ve Teknik Eğitim Muhasebe Bölümlerinde Etik Eğitiminin Önemi ve Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Etik Eğitimine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Dış Ticaret Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Ganite KURT

(Bankacılık Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Başkan: Prof. Dr. Semra KARACAER

(Muhasebe Finansman Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi)

Üye: Prof. Dr. Seyhan ÇİL KOÇYİĞİT

(Sağlık Yönetimi Anabilim Dalı, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 26/02/2025

Bu tezin Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dış Ticaret Eğitimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŐEKKÖR

Bu çalışmada, her koőulda beni sonuca ulaőtırmak için çabalayan değerli danıőmanım Sayın Prof. Dr. Ganite KURT hocama, tÖm sÖre boyunca maddi ve manevi her tÖrlÖ desteğini benden esirgemeyen sevgili dostum Cihan ERENER'e, çalışmanın her aşamasında yanımda olan kıymetli arkadaőım Öğr. Gör. ÖzgÖr YALÇIN'a, çalışma boyunca kendilerine ayırmam gereken zamanlarda bile anlayış ve sabır gÖsterdikleri için biricik eőim SongÖl YILMAZ'a ve aileme sonsuz teőekkÖr ederim.

**MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM MUHASEBE BÖLÜMLERİNDE
ETİK EĞİTİMİNİN ÖNEMİ VE MESLEK DERSLERİ
ÖĞRETMENLERİNİN ETİK EĞİTİMİNE BAKIŞ AÇILARININ
DEĞERLENDİRİLMESİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Hakan Yılmaz
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Mart 2025**

ÖZ

Bu tez, mesleki ve teknik eğitimde muhasebe bölümlerinde etik eğitiminin önemini ve meslek dersleri öğretmenlerinin etik eğitimi konusundaki bakış açılarını incelemeyi amaçlamaktadır. Günümüz iş dünyasında, muhasebe profesyonellerinin yalnızca teknik bilgi ve becerilere değil, aynı zamanda yüksek etik standartlara da sahip olmaları gerekmektedir. Bu bağlamda, mesleki ve teknik eğitim kurumlarında verilen etik eğitiminin, öğrencilere mesleklerini icra ederken karşılaştıkları etik ikilemleri çözme konusunda sağlam bir temel kazandırması beklenmektedir. Bu çalışmada Gaziantep de Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde görev yapan on Muhasebe ve Finansman öğretmeniyle yüz yüze görüşülmüştür. Bu görüşmeler görüşme protokol formu üzerinden gerçekleştirilmiştir. Muhasebe öğretmenlerinin görüşleri betimsel analiz yöntemiyle incelenmiştir. Elde edilen nitel verilerden yola çıkarak etik eğitimindeki sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri ortaya konulmuştur. Bulgular değerlendirildiğinde muhasebe meslek etiği eğitimi, bireylerin profesyonel yaşamlarında etik değerlere sadık kalmalarını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda toplumun genel refahını artıran önemli bir

unsurdur. Bu eğitim, sadece vergi bilincinin oluşmasına değil, toplumsal güvenin pekişmesine ve adaletin sağlanmasına da katkı sağlar. Bu nedenle, etik eğitiminin okul müfredatlarına entegre edilmesi, eğitimcilerin sürekli gelişimlerinin desteklenmesi ve meslek etiği dersinin genç yaşlardan itibaren verilmesi şarttır.

Anahtar Kelimeler : Etik, Meslek Etiği, Muhasebe Meslek Etiği
Sayfa Adedi : xv+98
Danışman : Prof. Dr. Ganite KURT

**IMPORTANCE OF ETHICS EDUCATION IN VOCATIONAL AND
TECHNICAL EDUCATION ACCOUNTING DEPARTMENTS AND
EVALUATION OF VOCATIONAL COURSE TEACHERS'
PERSPECTIVES ON ETHICS EDUCATION
(MASTER'S THESIS)**

Hakan Yılmaz

GAZİ UNIVERSITY

INSTITUTION OF EDUCATIONAL SCIENCES

March 2025

ABSTRACT

This thesis aims to examine the importance of ethics education in accounting departments in vocational and technical education and the perspectives of vocational course teachers on ethics education. In today's business world, accounting professionals are required to have not only technical knowledge and skills, but also high ethical standards. In this context, ethics education provided in vocational and technical education institutions is expected to provide students with a solid foundation in resolving ethical dilemmas which they will encounter while practicing their professions. In this research, face-to-face interviews were conducted with ten Accounting and Finance teachers working in Vocational and Technical Anatolian High Schools in Gaziantep. These interviews were held using the interview protocol form. The opinions of accounting teachers were examined using descriptive analysis method. In the light of the qualitative data obtained, the problems in ethics education and the solution suggestions for these problems were presented. When the findings are evaluated, accounting professional ethics training not only ensures that individuals remain loyal to ethical values in their professional lives, but is also an

important element that increases the general welfare of society. This training contributes not only to the formation of tax awareness, but also to the strengthening of social trust and the provision of justice. Therefore, it is essential to integrate ethics education into school curricula, support the continuous development of educators, and teach professional ethics from a young age.

Keywords : Professional Ethics

Page Number : xv+98

Advisor : Prof. Dr. Ganite KURT

İÇİNDEKİLER

ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER LİSTESİ VE KISALTMALAR.....	xv
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	4
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	5
1.4 Sayıtlar.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
BÖLÜM 2.....	6
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	6
BÖLÜM 3.....	10
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10
3.1. ETİK.....	10
3.1.1. Etik İle İlişkili Kavramlar	12
3.1.1.1. <i>Ahlak</i>	12

3.1.1.2. Töre.....	14
3.1.1.3. Örf ve adet.....	15
3.1.1.4. Erdem.....	15
3.1.1.5. Vicdan	16
3.1.1.6. Sosyal Sorumluluk	17
3.1.1.7. Değerler	18
3.1.2. Etik Davranışı Etkileyen Unsurlar	18
3.1.2.1. Yasal Düzenlemeler.....	19
3.1.2.2. Davranışlar	20
3.1.2.3. Kültür.....	22
3.1.3. Etik Teoriler	23
3.1.3.1. Teleolojik Teoriler	24
3.1.3.2. Deontolojik Teoriler	25
3.2 MUHASEBE MESLEK ETİĞİ	25
3.2.1. Muhasebe Mesleğinde Etiğin Önemi.....	26
3.2.2. Muhasebe Meslek Etiği Kapsamında Ulusal Ve Uluslararası Düzenlemeler	27
3.2.2.1. Uluslararası Düzenlemeler	27
3.2.2.1.1. Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (American Institute Of Certified Public Accountants, AICPA).....	28
3.2.2.1.2 Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (Institute of Management Accountants, IMA).....	29
3.2.2.1.3 Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants, IFAC)	31

3.2.2.1.4. Uluslararası Yüksek Denetleme Kurumları Örgütü (International Organization of Supreme Audit Institutions, INTOSAI)	32
3.2.2.1.5. Uluslararası iç Denetçiler Enstitüsü (International Institute of Internal Auditors, IIA).....	32
3.2.2.2. Ulusal Düzenlemeler	33
3.2.2.2.1. Türkiye’de 3568 Sayılı Yasa Kapsamında Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri.....	34
3.2.2.2.2. Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri.....	35
3.2.2.2.3. Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri.....	36
3.2.2.2.4. TÜRMOB Tarafından Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri	37
3.2.3. Muhasebe Mesleğinde Etik Eğitimi.....	40
3.3. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM MUHASEBE PROGRAMLARINDA ETİK EĞİTİMİ	41
3.3.1. Muhasebe Programlarının Amacı	42
3.3.2. Muhasebe Programlarının Önemi.....	43
3.3.3. Muhasebe Programlarında Etik İle İlişkili Dersler	44
BÖLÜM 4.....	46
YÖNTEM.....	46
4.1. Araştırma Modeli.....	46
4.2. Verilerin Toplanması.....	46
4.3. Verilerin Analizi.....	47

BÖLÜM 5	49
BULGULAR VE YORUM	49
5.1. Genel Bilgiler	49
5.2. Etik Eğitimi Hakkında	50
5.3. Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Bakış Açıları.....	57
5.4. Öğrenci Perspektifi	67
5.5. Görüşler	72
BÖLÜM 6	78
SONUÇ VE ÖNERİLER	78
6.1. Sonuç	78
6.2. Öneriler	80
KAYNAKLAR	83
EKLER	93
Ek 1. Araştırmaya İlişkin Görüşme Formu	94
Ek 2. Etik Kurul İzin Formu	96
Ek 3. Milli Eğitim Bakanlığı Uygulama İzin Formu	97

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1 <i>Muhasebe Meslek Etiği Kapsamında Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler</i>	27
Tablo 2 <i>TÜRMOB, AICPA ve IFAC'ın Meslek Etiğine Yönelik Kuralları</i>	39
Tablo 3 <i>Sorular ve Amaçlanan Hedefler Arasındaki Bağlantı</i>	47
Tablo 4 <i>Katılımcıların Demografik Özellikleri (1, 2 ve 3 Soru)</i>	50
Tablo 5 <i>4. Soru İçin Kodlama</i>	51
Tablo 6 <i>5. Soru İçin Kodlama</i>	53
Tablo 7 <i>6. Soru İçin Kodlama</i>	54
Tablo 8 <i>7. Soru İçin Kodlama</i>	56
Tablo 9 <i>8. Soru İçin Kodlama</i>	58
Tablo 10 <i>9. Soru İçin Kodlama</i>	60
Tablo 11 <i>10. Soru İçin Kodlama</i>	62
Tablo 12 <i>11. Soru İçin Kodlama</i>	64
Tablo 13 <i>12. Soru İçin Kodlama</i>	65
Tablo 14 <i>13. Soru İçin Kodlama</i>	67
Tablo 15 <i>14. Soru İçin Kodlama</i>	69
Tablo 16 <i>15. Soru İçin Kodlama</i>	71
Tablo 17 <i>16. Soru İçin Kodlama</i>	73
Tablo 18 <i>17. Soru İçin Kodlama</i>	75
Tablo 19 <i>18. Soru İçin Kodlama</i>	77

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Etik davranış üzerinde etkili olan etmenler.....	19
<i>Şekil 2.</i> Etik teorileri	24

SİMGELER LİSTESİ VE KISALTMALAR

AICPA	Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü
IASCF	Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi
IFAC	Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu
IIA	Uluslararası iç Denetçiler Enstitüsüne
IMA	Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü
INTOSAI	Uluslararası Yüksek Denetleme Kurumları Örgütü
KGM	Kamu Gözetim Kurumu
SMMM	Serbest Muhasebeci Mali Müşavir
SMMMO	Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası
TDK	Türk Dil Kurumu
TESMER	Temel Eğitim ve Staj Merkezi
TÜRMOB	Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği
YMM	Yeminli Mali Müşavir

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Mesleki ve teknik eğitim, bireylerin belirli bir meslek alanında uzmanlaşmalarını sağlayarak, toplumun ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamada kritik bir rol oynamaktadır. Bu eğitim türü, öğrencilerin sadece mesleki bilgi ve becerilerle donatılmalarını değil, aynı zamanda profesyonel etik anlayışı ve sorumluluk bilinci kazanmalarını da sağlar. Özellikle günümüzde, iş dünyasında karşılaşılan etik ikilemler, profesyonel sorumluluklar ve toplumsal beklentiler, meslek mensuplarının sadece teknik bilgi değil, aynı zamanda etik değerlerle de yönlendirilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda, mesleki ve teknik eğitimde etik eğitiminin önemi her geçen gün daha da artmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim alanlarının başında yer alan muhasebe eğitimi, hem ekonomik sistemin temel yapı taşlarından biri olan finansal işlemlerin doğru bir şekilde yönetilmesini hem de bu işlemlerle ilgili etik sorumlulukların yerine getirilmesini gerektirir. Muhasebe, şirketlerin finansal sağlığını belirleyen, doğru bilgi akışını sağlayan ve karar verme süreçlerine ışık tutan önemli bir disiplindir. Bu alanda çalışan profesyoneller, yalnızca iş dünyasında değil, aynı zamanda toplumsal düzeyde de önemli sorumluluklar taşır. Muhasebe eğitimi, öğrencilere yalnızca finansal işlemlerin nasıl kaydedileceğini ve raporlanacağını öğretmekle kalmaz, aynı zamanda profesyonel sorumluluklarını, gizlilik

yükümlülüklerini, şeffaflık gereksinimlerini ve toplumsal etik değerleri anlamalarını sağlar. Bu nedenle, muhasebe eğitiminin yalnızca teknik bilgi aktarmaktan ibaret olmayıp, aynı zamanda etik bilincin oluşturulmasına yönelik bir süreç olması gerektiği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Etik, bir meslek grubunun hem bireysel hem de toplumsal düzeyde güvenilirliğini sağlayan, karar alma süreçlerinde doğru ve adil bir yol izlemesine yardımcı olan temel bir değerdir. Özellikle muhasebe gibi, doğruluk ve güven gerektiren mesleklerde etik eğitimi, yalnızca bireysel meslek mensubunun değil, aynı zamanda tüm ekonomik sistemin sağlıklı işleyişini güvence altına alır. Etik eğitim, muhasebecilerin doğru kararlar almalarına, meslek hayatlarında karşılaşılabilecekleri çıkar çatışmalarını yönetmelerine ve profesyonel kimliklerini inşa etmelerine olanak tanır. Ayrıca, muhasebecilerin iş ahlakı, toplumsal sorumluluk ve iş dünyasında karşılaştıkları etik sorunları sorunsuz bir şekilde çözmeleri, yalnızca bireysel kariyerlerini değil, aynı zamanda toplumun ekonomik güvenliği ve şeffaflığını da doğrudan etkiler. Bu bağlamda, muhasebe eğitiminin etik değerlerle bütünleşmiş bir yapıda olması, gelecekteki meslek profesyonellerinin sadece teknik açıdan değil, aynı zamanda etik açıdan da donanımlı olmalarını sağlar.

Ancak, mesleki eğitimde etik değerlerin kazandırılması yalnızca bir öğretim hedefi değil, aynı zamanda bir toplumun kalkınmasında önemli bir araçtır. Eğitim kurumlarının, özellikle de meslek yüksekokulları ve teknik liselerin, öğrencilere etik ilkeler konusunda ne derece donanımlı oldukları, bu değerlerin kazandırılmasında ne kadar başarılı oldukları önemli bir sorudur. Etik eğitime yaklaşım, yalnızca müfredatın içeriğiyle sınırlı olmayıp, aynı zamanda eğitimcilerin ve öğretmenlerin bu konuya verdikleri önemle de doğrudan ilişkilidir. Bu bağlamda, meslek dersleri öğretmenlerinin etik eğitime bakış açıları, mesleki eğitimin kalitesini doğrudan etkileyebilir. Öğretmenlerin etik eğitime yönelik tutumları, hem öğretim süreçlerini hem de öğrencilerin etik değerleri içselleştirmelerini şekillendiren bir faktör olarak karşımıza çıkar.

Bu tez çalışması, mesleki ve teknik eğitimde muhasebe bölümlerinde verilen etik eğitiminin önemini ve meslek dersleri öğretmenlerinin etik eğitime yönelik bakış açılarını derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle, muhasebe eğitiminin etik ilkelerle ne kadar bütünleştiği, öğretmenlerin etik eğitiminin müfredattaki yeri ve etkinliği konusunda nasıl bir algı geliştirdikleri araştırılacaktır. Bununla birlikte, etik eğitiminin öğrenciler üzerindeki etkisi, muhasebe mesleği için gerekli olan etik ve profesyonel davranışların gelişmesi açısından önemli bir gösterge olacaktır.

Bu çalışmanın hedeflerinden biri, etik eğitiminin mesleki ve teknik anadolu liselerindeki mevcut durumunu analiz etmek ve bu eğitimin öğrencilerin mesleki yaşamlarına nasıl yansıdığını gözler önüne sermektir. Ayrıca, öğretmenlerin etik eğitime yönelik görüşleri, eğitim politikalarının geliştirilmesine ve müfredatların yeniden yapılandırılmasına yönelik değerli bir bilgi kaynağı oluşturacaktır. Etik eğitiminin etkinliğini artırmaya yönelik yapılabilecek iyileştirmeler, hem muhasebe eğitiminin kalitesini yükseltecek hem de öğrencilerin mesleki yaşamdaki etik karar alma süreçlerine rehberlik edecektir.

Sonuç olarak, bu araştırma, mesleki ve teknik eğitimde etik bilincinin artırılmasına yönelik stratejiler geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamakta olup, etik eğitiminin sadece meslek mensuplarının kişisel gelişimi açısından değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk açısından da ne denli kritik bir rol oynadığını ortaya koymayı hedeflemektedir. Muhasebe eğitiminin, hem teknik bilgi hem de etik değerlerle donatılmış profesyoneller yetiştirme sürecine önemli katkılar sunacağı inancıyla, bu araştırma, eğitim alanındaki reformların şekillendirilmesine katkı sağlayacaktır.

Altı bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde, giriş kısmına yer verilmiştir. İkinci bölümde etik, meslek etiği, muhasebe meslek etiği ve etik eğitimi kapsamında yapılan araştırmalara ve daha önceden yapılan diğer bazı araştırmalara yer verilmiştir. Üçüncü bölümde kavramsal çerçeve altında etikle ilişkili kavramlara ve etik teorilere, muhasebe meslek etiği kapsamında ulusal ve uluslararası düzenlemelere, mesleki ve teknik eğitim

muhasabe programlarında etik eğitimi hakkında bilgiler sunulmuştur. Dördüncü bölümde araştırma yöntemlerine, beşinci bölümde ise araştırma da elde edilen bulgular ve yorumlara yer verilmiştir. Son bölüm olan altıncı bölümde ise araştırmanın bulguları neticesinde sonuç ve öneriler sunulmuştur.

1.1. Problem Durumu

Etik kavramı hayatın her alanında şüphesiz önem arz etmektedir. Muhasebe alanındaki önemi ise muhasebenin sosyal sorumluluk kavramında yer bulmaktadır. Sosyal sorumluluk, işletmelerin topluma ve çevreye karşı olan yükümlülüklerini yerine getirmelerini sağlamanın yanı sıra, uzun vadede şirketlerin itibarını güçlendirir ve sürdürülebilir büyüme için zemin hazırlayabilir. Sosyal sorumluluk muhasebesi, işletmelerin etik, toplumsal ve çevresel sorumluluklarını yerine getirirken şeffaf bir şekilde hesap verebilir olmalarını sağlayabilir.

Günden güne önemi artan etik kavramıyla ilgili olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde sağlıkla ilgili, eğitim ile ilgili, basın ile ilgili ve hemşirelikte etik gibi birçok alanda ve meslekte etik araştırmaları yapıldığı görülmüştür. Bu araştırmalara, çalışmamızın ilgili araştırmalar bölümünde kısaca yer verilmiştir. Bu bağlamda, hem etik kavramının önemi hem de muhasabe mesleği ve muhasabe eğitimi alanında yapılan araştırma sayılarının sınırlı olması nedeniyle bu araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırmamızın amacı, muhasabe öğretmenlerinin mevcut etik eğitimine bakış açıları ve etik bilgilerini öğretim sürecinde nasıl ve ne şekilde kullandığının belirlenmesidir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulardan yola çıkılarak, muhasabe etik eğitimindeki (varsa) eksiklik ve sorunların tespit edilerek bunlara ilişkin çözüm önerileri getirilmesi de hedeflenmiştir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Literatürde etik ile ilgili benzer pek çok araştırma yapılmış olmasına rağmen, muhasebe öğretmenlerinin etik bilgi ve uygulamalarına ilişkin bir çalışmaya rastlanmamıştır. Muhasebe meslek mensupları başlığı altında pek çok çalışmada, muhasebe meslek mensupları ve mali müşavirler hedef alınarak yapılan çok sayıda çalışma mevcuttur. Araştırmamız bu açıdan özgünlük teşkil etmesinin yanı sıra, disiplinler arası bir çalışma olarak da hem muhasebe hem de eğitim alanlarını kapsayarak muhasebe mesleği ve muhasebe eğitimi açısından yol gösterici bir araştırma olması açısından önem taşımaktadır.

1.4 Sayıtlar

Çalışmamızın öncelikli varsayımı, araştırmanın yapıldığı katılımcıların (Muhasebe Öğretmenlerinin) meslek etiği bilgisine sahip olduklarıdır. Ayrıca yine tüm katılımcılar aynı eğitim müfredatına sahip aynı eğitim kurumundan mezun olmuşlardır. Dolayısıyla katılımcıların okul sonrası eğitim ve kariyer durumları olmasa bile en azından lisans eğitimleri süresinde homojen bir eğitim sürecine tabii oldukları bilinmektedir. Bu bağlamda aynı bilişsel düzeye sahip oldukları varsayılmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırmamızın kapsamı, başlıkta yer aldığı gibi sadece muhasebe öğretmenleri ve meslek etiği eğitimi ile sınırlı tutulmuştur. Evren olarak Gaziantep ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek öğretmenleri belirlenmiş ve örneklelimiz ise bu öğretmenler arasından Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde görev yapan on öğretmenden oluşmaktadır.

BÖLÜM 2

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde etik, meslek etiği, muhasebe meslek etiği ve etik eğitimi kapsamında yapılan araştırmalara ve daha önceden yapılan diğer bazı araştırmalara yer verilmiştir.

Lussier ve Warren (2010) tarafından yapılan araştırmada muhasebe mesleğinde karşılaşılan etik sorunlar ele alınmış olup profesyonel muhasebecilerin mesleklerini icra ederken karşılaştığı sorunlar ele alınmış olup bu bağlamda söz konusu sorunların çözümüne yönelik olarak incelemelerde bulunulmuştur.

Gül (2015) tarafından yapılan araştırmada muhasebe meslek mensuplarında işe bağlılık, çalışma ahlakı ve mesleki etik davranış ilişkileri incelenmiştir. Bu değişkenleri algılama bakımından muhasebe meslek mensupları arasında farklılık olup olmadığı araştırılmıştır. Bu bağlamda Marmara Bölgesinde bulunan muhasebe meslek odalarına kayıtlı muhasebe mensupları üzerinden elde edilen veriler incelenmiştir ve analiz edilmiştir. Yapısal eşitlik modeline göre yapılan analizde işe bağlılık ve çalışma ahlakının muhasebe mensuplarında mesleki etik davranışa yönelik olumlu etkiler yarattığı tespit edilmiştir. Ayrıca işe bağlılığın mesleki etik davranışlardan tarafsızlık olgusu üzerine pozitif etki yaratırken, çalışma ahlakının tarafsızlık olgusuyla belirgin bir ilişkisinin olduğu yönünde bir bulguya varılamadığı tespit edilmiştir.

Jaijairam (2017) tarafından yapılan araştırmada muhasebe mesleği ile muhasebecinin rolü arasında güçlü bir karşılıklı bağın olup olmadığını incelemektedir. Çalışma ayrıca, küresel muhasebe mesleğinde etiği teşvik etme ve geliştirmede profesyonel muhasebe kuruluşlarının rolünü de incelemektedir. Sonuçlar, muhasebecinin rolünün muhasebe mesleği etiğine bağlı olduğunu göstermektedir.

Alanyazında yapılan araştırmalar incelendiğinde Arslan (2018) tarafından yapılan araştırmada Antalya ili Alanya ilçesi özelinde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı orta öğretim kurumlarında görev yapan öğretmenler üzerinden elde edilen veriler nicel araştırma yöntemi ile analiz edilmiştir. Yapılan araştırma ve analiz neticesinde öğretmenlik meslek etiğine ilişkin olarak öğretmenlerin farklı demografik özelliklerine göre öğretmenlerin, öğretmenlik meslek etiğine yönelik görüşlerinde değişkenliğin az olduğu tespit edilmiştir.

Kocabıyık (2019) tarafından yapılan araştırmada öğretmenlerin mesleki etik ilkeleri ile eğitim inançları arasındaki ilişki ele alınmıştır. Araştırmanın verileri 2018-2019 Eğitim Öğretim Yılında Muş ilinde görev yapan öğretmenler üzerinden elde edilmiştir. Yapılan araştırma sonucunda araştırmada yer verilen öğretmenlerin mesleki etik ilkeleri ile demografik özellikleri arasında anlamlı farklar bulunmuştur. Öğretmenlerin eğitim inançlarının özellikle yaş ve cinsiyet bakımından farklılık gösterdiği ve bunun yanı sıra öğretmenlerin branş ve kıdem hususunda anlamlı farklılıklar göstermediği tespit edilmiştir. Bu bağlamda öğretmenlerin mesleki etik ilkeleri ile eğitim inançları arasındaki ilişkinin düşük düzeyde ve pozitif yönlü olduğu tespit edilmiştir.

Muhasebe etiği eğitiminin meslek etiği ve vergi açısından değerlendirmesini yapan Tatlıyer (2021) etik kavramını daha çok vergi, vergi ahlakını etkileyen etmenler, vergiden kaçınma ve vergi kaçakçılığının önlenmesi hususlarını ele alarak bu bağlamdaki davranışların olası sebeplerini incelemiştir. Tatlıyer (2021) yapmış olduğu incelemeler ve analizler neticesinde etik eğitimin bireylerde etik hassasiyetini geliştiği sonucunu ortaya

koymuştur. Ayrıca bu araştırma muhasebe etik eğitimin vergi bilinci kapsamında olumlu etkiler yaratacağı ortaya konulmuştur.

Öğretmenlerin mesleki etik değerler ile okul kültürü arasındaki ilişkiyi ele alan Demirel Helvacı (2022) tarafından yapılan araştırmada Çanakkale ilinde bulunan Mili Eğitim Bakanlığına bağılı ilkokul ve ortaokul öğretmenleri üzerinden elde edilen veriler kullanılmıştır. Yapılan bu araştırma neticesinde mesleki etik değerlerin okul kültürüne pozitif etkileri olduğu tespitine varılmıştır.

Bozçalı (2023) tarafında yapılan araştırmada Aksaray Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına (SMMMO) kayıtlı meslek mensuplarının iş etiğı ile muhasebe meslek etiğine yönelik tutumları arasındaki ilişki ele alınmıştır. Meslek mensuplarının muhasebe mesleki etiğı tutuklarından özellikle mesleki yeterlilik ve özen ilkesi ile genel etik ilkelerin uygulanmasında cinsiyetler arasında anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Özellikle kadın meslek mensuplarının meslek etiğı değışkenlerinden gizlilik boyutuna daha çok önem verdikleri tespit edilmiştir.

Dikgöz (2023) tarafından yapılan araştırmada muhasebe meslek etiğı ilkeleri üzerine incelemeler yapılmıştır. Bu araştırma ile IFAC tarafından ortaya konulan ve Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliğı (TÜRMOB) tarafından çevirisi yapılan Muhasebe Meslek Mensupları İçin Etik Kurallar El Kitabı'nda belirtilen meslek mensuplarının uyması gereken kurallar, postmodern etik bağlamında incelenmiştir. Yapılan araştırma ve analizler neticesinde davranışların bir takım kurallara bağılı kalması ve davranışların bir ödev veya görev olarak düşünülmesi ahlaktan uzaklaşıldığı görüşünü ortaya koymuştur ve aynı zamanda pozitif olarak ortaya çıkan etik kuralların bir süre sonra negatif sonuçlar doğurduğu vurgusu yapılmıştır.

Alanyazında yapılan literatür taraması neticesinde yapılan araştırmalar incelendiğinde etik kavramı ile ilgili çeşitli araştırmalar yapıldığı gözlemlenmiştir. Bu araştırmaların bir bölümü muhasebe mesleğinde etik kavramını üzerine yapılan araştırmalardan

oluşmaktadır. Aynı zamanda öğretmenlerin meslek etiği ve etik eğitim konularını alan araştırmalar da bulunmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim muhasebe bölümlerinde etik eğitim ile ilgili araştırmaların sınırlı olması sebebiyle bu araştırmanın yapılması önemli bulunmaktadır. Ayrıca günümüzde etik kavramının giderek önemli bir hal alması ve özellikle meslek etiği bağlamında verilecek eğitimlerde eğitmenlerin önemli rol üstlenmesi nedeniyle meslek dersleri öğretmenlerinin etik eğitime karşı bakış açılarının ve tutumların incelenmesi ihtiyaç olmuştur.

BÖLÜM 3

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

3.1. ETİK

Yunanca'da "ethos" olarak yer alan etik kavramı bu dilde gelenek görenek anlamı taşımaktadır. Genel olarak etik kavramı, etimolojik olarak bir durumun doğruluğunu ve yanlışlığını araştıran, insan hayatının temel gayesini sorgulayan, ahlaklı ve erdemli bir hayatın gerekli kıldığı etkenleri inceleyen bir felsefe dalıdır (Uçma Uysal, Türker & Kurt, 2019, s.7). İnsan davranışlarında doğrunun yanlıştan ayrılması, iyinin kötüden ayrılması, faydalı olanın zararlı olandan ayrılması bakımından gerekli olan kurallar bütünüdür (Gözener, 2008, s.4). Etik ve ahlak, Yusuf Has Hâcib tarafından yazılan Kutadgu Bilig eserinde de yer almaktadır ve ideal insan tanımlanırken insanın dürüstlüğüne, doğruluğuna, yalansızlığına, ve yardımsever oluşuna vurgu yapılmıştır. Bunun yanı sıra ideal insanın erdem niteliklerine sahip olduğu vurgulanmıştır. Başka bir deyişle de insanın toplumsal yaşama uyum sağlaması ve problem yaşamamasını sağlayan davranışlar sergileyebilme sanatı olarak açıklanmaktadır (Arat, 1998; Dilaçar, 1988, s. 157; Kaçalın, 2008; Güzel, 2005, s. 357-359).

Etik kavramının literatürde çeşitli anlamlarının olmasının yanı sıra tanımlarda genel olarak doğru ve yanlış kavramlarıyla ilişkilendirilmektedir. Aynı zamanda insanların davranış

biçimlerini ve töresel ve ahlaksal ilişkilerini araştırma konusu edinen felsefe dalı olarak da ifade edilebilir (Uçma Uysal & Kurt, 2018).

İnsan doğası yaşamı boyunca yaptığı davranışlara bir mana yüklemek üzerinedir. Etik belirli bir çerçevede düşüncelerin ve davranışların anlamını oluşturur. Dolayısıyla etiğin meydana gelmesinde insanın kendisi ve onun doğası etkilidir. Etik ve eğitim kavramlarına bakıldığında etiğin insan davranışlarının değerlendirilmesi ile ifade edilirken eğitimin ise insanları iyiye ve doğruya yönlendirme çabalarını ifade ettiği söylenebilir. Bu bağlamda eğitim ile etik değerlerin kazandırılması amaçlandığı söylenebilir (Aydın, 2011).

Genel anlamda etik kavramını açıklarken insanların davranışlarında doğruyu ve yanlışı ayırt etmede faydalandığı kuralların tümü olarak ifade edilebilir (Kurt, Okan & Başer, 2010, s.18)

Yapılan araştırmalar çerçevesinde etik kavramını, erdemli insan davranışlarının toplumsal hayatta karşılık bulması toplumsal düzenin koruyucu her türlü “iyi” insan davranış ve tutumları şeklinde tanımlanabilir.

Etik, yalnızca bireysel davranışları etkilemekle kalmaz, aynı zamanda toplumsal normların oluşumuna da katkıda bulunur. Etik kurallar, toplumsal yapılar içinde bireyler arası ilişkileri düzenleyerek toplumun genel değer yargılarını şekillendirir. Her toplum, kendi tarihsel, kültürel ve dini geçmişine dayalı olarak etik değerler oluşturur. Bu değerler, zamanla evrilip değişebilir. Örneğin, Batı toplumlarında özgürlük ve bireysel haklar ön planda tutulurken, bazı Doğu toplumlarında ise toplumsal ahlak ve kolektivizm gibi değerler daha belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır (Nussbaum, 2001).

Birçok meslek, profesyonel etik kurallarına sahip olup, bu kurallar çalışanların topluma karşı olan sorumluluklarını belirler. Mühendislik, hukuk, tıp ve işletme gibi alanlar, bu etik ilkeler doğrultusunda faaliyet gösterir. Örneğin, tıp etiği, doktorların hastalarına karşı olan yükümlülüklerini, gizliliği sağlamayı ve zarar vermeme ilkesini kapsar (Beauchamp & Childress, 2001). Aynı şekilde, iş dünyasında iş etiği, işveren ve çalışanlar arasındaki

karşılıklı sorumlulukları tanımlar ve şirketlerin topluma karşı olan sorumluluklarını düzenler (Freeman, 1984).

Etik kavramıyla ilgili yapılan araştırmalara göre etik, doğru ve yanlış arasındaki ayrımı yaparak insan hayatının temel amacını sorgulayan bir felsefi disiplin olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra etiğin insan davranışlarını ve toplumsal ilişkileri değerlendirirken, bireysel ve toplumsal düzeyde değerlerin şekillendirilmesinde önemli rol oynadığı görülmektedir. Etik, aynı zamanda meslek alanlarında da önemli bir yer tuttuğu ve bu bağlamda etik, insanları doğru ve erdemli bir yaşam sürmeye yönlendiren temel bir rehber olduğu yapılan araştırmalarda görülmektedir.

3.1.1. Etik İle İlişkili Kavramlar

Etik ile ilgili kavramlar incelendiğinde bu kavramlar temelde ahlak, töre, örf ve adet, erdem, vicdan, sosyal sorumluluk ve değerler olarak sıralanabilir.

3.1.1.1. Ahlak

Ahlak kavramının kelime anlamına bakıldığında bir toplum tarafından kabul görmüş iyi veya kötü davranışlar bütünü olarak görülen yazılı olmayan kurallar bütünü olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda ahlak kuralları ise yazılı olmayan ancak uyulmadığı takdirde toplum tarafından hoş karşılanmayan ve toplum tarafından sosyal yaptırımlar ile karşı karşıya bırakılan kuralları ifade etmektedir. Bunun yanı sıra kuralların yazılı olmamasının yazılı kurallar kadar etkili olmadığı anlamına gelmemektedir (Arslan & Berkman 2009, s.31). Ahlak, toplum içerisindeki bireylerin özümstedikleri, bunun yanı sıra uymakla mükellef olduğu davranış biçimleri ve kurallar bütünü olarak tanımlanabilir (Özel, 2000, s.19). Başka bir ifade ile ahlak, bireylerin kendi aralarında ya da devlet veya diğer kurum ve kuruluşlar ile olan ilişkilerini düzenleyen genel kabul görmüş toplumsal kurallar ve

herkes tarafından etik kabul edilen düşünce ve davranışlar bütünü olarak da tanımlanabilir (Civelek, 1997).

Ahlak, doğru ve yanlış, iyi ve kötü gibi değer yargılarını belirleyerek bireylerin ve toplumların davranışlarını yönlendiren önemli bir kavram olduğu söylenebilir. Toplumlar, kültürel, dini ve tarihsel birikimlerden beslenerek kendi değerler sistemlerini oluştururlar ve bu değerler, toplumsal yaşamda hangi davranışların kabul edilebilir olduğunu belirler. Ahlaki kurallar, toplumun düzenini sağlamak ve bireyler arasındaki ilişkileri düzenlemek için bir rehber işlevi görebilir (Gözener, 2008, s. 4). Ahlak, kişisel erdemler ile toplumsal sorumluluklar arasında güçlü bir bağa sahiptir. İnsanların doğruluk, dürüstlük, adalet ve yardımseverlik gibi erdemleri benimsemesi, toplumsal uyum ve barışın sağlanmasında kritik bir rol oynayabilir (Arat, 1998, s. 157). Bu bağlamda, ahlaki kurallar sadece bireylerin doğru ya da yanlış davranışlarını belirlemekle kalmaz, aynı zamanda toplum içindeki bireylerin birbirlerine karşı nasıl davranmaları gerektiğine dair genel bir yönlendirme sağlayabilir. Bu kurallar, toplumda karşılıklı saygı, adalet ve uyumun sağlanmasında kritik bir rol oynayabilir. Ahlak, toplumsal normlara uygun bir yaşam sürdürmek için bireylerin içsel değerler sistemine de dayanır ve bu değerler, bireylerin hem kendileriyle hem de diğerleriyle ilişkilerini şekillendirebilir.

Etik ve ahlak arasındaki ilişki, bireylerin ve toplumların doğruyu bulma çabasında bir denge kurma gerekliliğiyle şekillenebilir. Etik, teorik ve evrensel ilkeler arayışında iken, ahlak daha çok kültürel ve toplumsal bağlamda şekillenen bir normlar sistemi olduğu söylenebilir. Hem etik hem de ahlak, insanların nasıl daha iyi bir yaşam sürebileceği sorusuna yanıt ararken, toplumsal düzeni ve bireysel huzuru sağlamada önemli bir rol oynayabilir.

3.1.1.2. Töre

Etimolojik sözlüklerde töre, Moğolca- Türkçe kökenli bir sözcük olarak görülmektedir. Türk kültüründe yazılı yasalar kadar önemli olduğu görülen töre, yaşayarak öğrenilen ve kuşaktan kuşağa aktarılan yaşam biçimi olarak ifade edilebilir ve töre bilincinin hak ve hukuk bilincini oluşturduğu da söylenebilir (Saltuklu, 2019, s.61). Töre genel bir ifadeyle toplum tarafından özümsemiş, toplumun davranış biçimi, yaşam tarzı, gelenek ve görenekleri olarak ifade edilebilir. Özetle toplum davranışlarının bütünü olarak tanımlanabilir (Akdoğan, 2003, s.9).

Töre, ahlaki, hukukî, siyasi ve dini açılarından önemli bir kavram olduğu söylenebilir. Türk devlet geleneğinde, yazılı yasaların yerine töre daha baskın bir şekilde etkili olabilmektedir. Töre, öğrenilen, deneyimlenen, hissedilen ve sonraki nesillere aktarılan bir gelenekler bütünüdür. Töreyle duyarsız kalanların, geleceğe dair söyleyecek pek bir şeyleri de olmadığı söylenebilir. (Saltuklu, 2019, s.65).

Etik, doğru ve yanlış, iyi ve kötü arasındaki ayrımları evrensel bir bakış açısıyla inceleyen bir felsefi disiplin olduğu söylenebilir. Etik kurallar, genellikle toplumlar arası bir anlayışa dayanır ve bireylerin doğru eylemleri seçmesinde rehberlik edebilir. Töre ise, belirli bir toplumda neyin doğru ve neyin yanlış olduğunu belirleyen geleneksel kurallar sistemidir ve bu kurallar zamanla kültürün gelişimiyle şekillenebilir. Etik kuralların evrensel geçerliliği varken, töreler kültüre özgüdür ve bir toplumun tarihsel, dini ve kültürel yapısına göre değişiklik gösterebilir (Giddens, 2013). Örneğin, bir toplumda ahlaki olarak doğru kabul edilen bir davranış başka bir toplumda yanlış olarak görülebilir. Bu farklar, törelerin kültürel bağlamda şekillenmesinin bir sonucu olabilir. Bu noktada, etik ve töre arasındaki farklar, evrensel değerlerin toplumsal normlarla nasıl çelişebileceğini ortaya koyabilir.

3.1.1.3. Örf ve adet

Toplumun beklenti duyduğu örnek davranışlar olarak görülen örf aynı zamanda toplumun değer yapısını oluşturan temel değerler olarak ifade edilir. Aynı zamanda örf, toplumun hukuk sisteminde çıkarılacak yasalara da çoğu zaman dayanak olarak kullanıldığı söylenebilir (Özkaya, 2008, s.9).

Adet, toplum içerisindeki sosyal ilişkileri düzenleyen ve bu ilişkilerde toplum tarafından kabul gören tutum ve davranışları düzenleyen yazılı olmayan kaideler bütünüdür. Toplum düzeninde adetlerin önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Türk toplumunda misafir ağırlamada, sofrada ve yemek adabında, bayramlaşmalarda, düğün nişan ve kutlama tebrikleri ile hediyelerinde, cenaze ve taziye ziyaretlerinde, ayrıca bu durumların dışında birçok konuda adetlerin etkili rol oynadığı görülmektedir (Özkaya, 2008, s.9).

Örfü, toplumda bireylerin en uygun davranışlarını belirleyen ve hayati öneme sahip kurallar olarak tanımlanabilir. Örnek olarak, adam öldürmeme, hırsızlık yapmama, ırza tecavüz etmeme gibi kurallar verilebilir. Adetler ise, toplumsal olarak kabul görmüş yazısız, nesilden nesile aktarılan geleneksel kurallar olarak kabul edilebilir; örneğin, yemek sofrasında sağ elle yemek yeme ya da düğünlerde takı takmak gibi. Adetlere aykırı davranan kişilerin zaman zaman toplumda küçümsendiği ve alaya alındığı görülebilir. Ancak örflerin ihlali daha ağır sonuçlar doğurabildiğinden dolayı bu tür davranışlar kanun hükümleriyle cezalandırılabilir (Yanardağ, 2017, s.41). Bu bağlamda örnekler, örflerin toplumun güvenliği ve düzenini sağlamaya yönelik daha temel kurallar olduğunu, adetlerin ise toplumsal yaşamın biçim ve davranışlarını belirleyen geleneksel alışkanlıklar olduğunu göstermektedir.

3.1.1.4. Erdem

Erdem kavramı Türk Dil Kurumu'na göre ahlaklı, mütevazı, iyi olma, doğru olma gibi anlamlara gelmektedir. İnsanın davranışlarında doğru eylemlerde bulunabilmesi için

insanın taşıması gereken nitelikler olarak ifade edilebilir. Erdem, insan davranışlarında iyi, ahlaki ve doğru davranışlar sergileme yetisidir (Doğan, 2004). İnsanlar yaşamlarını ve alışkanlıklarını erdemli bir şekilde devam ettirirlerse, aynı zamanda erdemli bir öz yapıya sahip oldukları görülür (Dolfsma, 2005, s.2). Dolayısıyla erdemli bireylerin etik davranışlar sergilediği ve toplum tarafından da hoş karşılanabileceği söylenebilir.

Erdemli bireyler kendi çıkarlarını gözetirken aynı zamanda içinde bulunduğu toplumu ayakta tutmak için gereken davranışları sergileyebilir. Yani, birey kendi yararını takip ederken toplumsal yararlar da katkı sağlamaktadır. Ancak bu katkı, toplumdaki topluma farklılık gösterebilir, çünkü her toplumun erdem anlayışı birbirinden farklı olabilmektedir (Küçükalp, 2008, s73-76). Bu yüzden erdem etiği, toplumdaki ahlaki değerler üzerinde yoğun bir şekilde durmaktadır. Ahlaki açıdan yeterince olgunlaşmamış bireyler, sadece kendilerine zarar vermekle kalmaz, aynı zamanda topluma da önemli zararlar verebilirler. Bu da toplumun yapısının bozulmasına yol açabilir (Alagöz, 2014, s.7).

Erdem etiği anlayışı, muhasebe mesleği açısından kritik olan iki temel erdeme odaklanmaktadır. Bunlar; denetçinin, rekabet baskıları karşısında objektifliğini sürdürebilmesi için güçlü bir kişiliğe sahip olması ve sunduğu hizmete duyulan güveni sağlayabilmesi için dürüstlük ilkesine sadık kalmasıdır (Toraman & Akcan, 2003, s.64).

3.1.1.5. Vicdan

Vicdan insanın davranışını şekillendirmesinde, bireyin ahlaki değerleri üzerine doğrudan olmayan ve bireyin kendi kendine yargılama yapmasına yönelten duygular olarak TDK'da yer almaktadır. Ayrıca insanda var olan iyi ve kötü hissini birbirinden ayırma olgusu olarak ifade edildiği de söylenebilir (Gül, 2008, s.70). Ahlak felsefecilerinin birincil inceleme alanında yer alan kavramlardandır.

Adalet duygusunu harekete geçiren bir unsur olarak vicdan, insanın doğuştan sahip olduğu bir özellik olarak kabul edilse de, ancak eğitim ve terbiye süreciyle etkin bir şekilde

işlevsel hale gelebilmektedir. Bu bağlamda, güçlü bir vicdan geliştirebilmek için aile ve okul gibi eğitim ortamlarında bilinçli ve düzenli bir eğitim süreci uygulanması gerekmektedir. Bu sorumluluğun en büyük kısmı, insanın ilk eğitmeni olan ebeveynlere düşer. Anne ve baba, çocuklarına sevgi temelli bir eğitim vererek evrensel değerleri, tutum ve davranışları kendi örnekleriyle aktarmalı ve bu değerleri çocuklarına kazandırabilmelidir (İmamoğlu, 2010, s.141).

3.1.1.6. Sosyal Sorumluluk

Temel anlamda sorumluluk bireyin yetki alanına giren hususlarda, bireyin davranışlarının sonuçlarını kabul etmesini ifade eder. Bu bağlamda her bireyin bazı mesuliyetleri bulunmaktadır (Özel, 2000, s.18).

Sosyal sorumluluk kavramı, toplumsal hususlarda, bir kişi ya da kuruluşun davranışları neticesinde hesap verme durumu ve davranışları karşısındaki yükümlülükleri olarak tanımlanmaktadır (Yönet, 2005, s.241).

Sosyal sorumluluk, toplumda yaşayan bireylerin yaşam kalitesini artırmayı amaçlayan bir çaba olarak tanımlanabilir. Bu, çevre koruma, eğitim, sağlık ve yoksullukla mücadele gibi alanlarda gerçekleştirilir (Carroll, 1999). Sosyal sorumluluk, sadece devletin değil, işletmelerin de toplumla olan ilişkilerinde sorumlu bir rol oynamasını gerektirebilir. İşletmeler, kar amacı gütmeyen yanı sıra toplumun daha geniş çıkarlarına hizmet etme yükümlülükleri olabilir. Bu bağlamda, şirketlerin sosyal sorumluluk projeleri hem marka değerlerini artırabilir hem de uzun vadeli finansal başarıya katkı sağlayabilir (Porter ve Kramer, 2006). Kurumsal sosyal sorumluluk, işletmelerin toplumla olan ilişkilerinde etik ve sürdürülebilir bir yaklaşım benimsemeleridir. Bu kavram, iş dünyasında uzun vadeli başarıyı sağlamak için toplumsal, çevresel ve ekonomik sorumlulukların dengelenmesi gerektiğini savunur. Kurumsal sosyal sorumluluk, genellikle toplumun çeşitli sorunlarına çözüm üretmeye yönelik projelere yatırım yapmayı içerir (Freeman, 1984). Sonuç olarak,

sosyal sorumluluk, şirketlerin ve bireylerin toplum üzerinde olumlu bir etki yaratmak için çeşitli yollarla katkıda bulunmalarını sağlayan önemli bir kavram olduğu söylenebilir. Hem ekonomik hem de etik sorumluluklar arasında denge kurarak, hem işletmelerin hem de toplumların fayda sağlayabileceği bir sistemin inşasına katkı sağlayabilir.

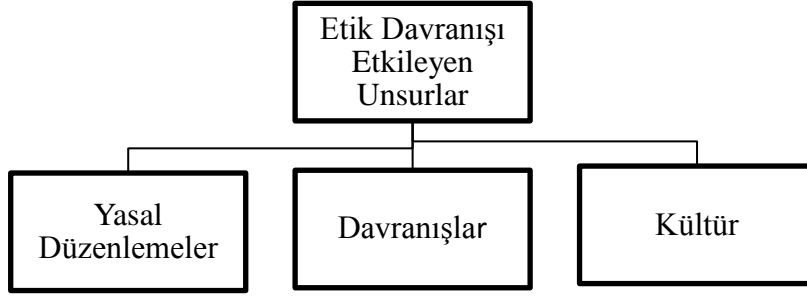
3.1.1.7. Değerler

Kelime anlamına göre değer, günlük hayattaki bir olay veya bir varlığın birey bakımından önemini vurgulayan olgulardır. Bireylerin varlıklara ve olgulara çeşitli anlamlar yüklemesinden dolayı değer tek düzelikten bahsedilemez. Toplum içerisinde değerler değişkenlik kazanabilir (Başaran,1991,s.242). Değer, bir toplumun var oluşu, birliği ve devamlılığının sağlanması için toplum bireylerinin büyük çoğunluğu tarafından kabul görmüş olgu ve inançların bütünüdür (Arslan, 1996). Ahlaki davranış açısından değer, bireyin başka bireylere özgü niteliklerin ve davranışların değerlendirilmesinde kullanılan bir ölçüt olarak yer almaktadır (Güngör, 2010, s.28).

Bireyler var oldukları ortamlarda yer alan nesne ve eşyalara, diğer bireylerin tutum ve davranışlarına çeşitli anlamlar yükleyerek bir sonuca varırlar. Toplumdaki var olan ve genel kabul görmüş değerler bu durumun ürünüdür. Bu sebeple toplumsal değerlerin toplum üyelerinin istek ve ihtiyaçları neticesinde meydana geldiği söylenebilir. Toplum tarafından benimsenmiş genel kabul görmüş değerlerin bu bağlamda ortaya çıktığı söylenebilir (Kırıcı, 2014, s.6).

3.1.2. Etik Davranışı Etkileyen Unsurlar

Etik davranışı etkileyen unsurlar şekil 1 de belirtildiği gibi yasal düzenlemeler, davranışlar ve kültür olmak üzere üç ana başlık altında ele alınabilir.

Şekil 1. Etik davranış üzerinde etkili olan etmenler

3.1.2.1. Yasal Düzenlemeler

Bireylerin davranışlarının tamamını kanunlarla şekillendirmek mümkün değildir. Bu bağlamda yasalarda karşılığı olmayan ancak toplumun genel kabul görmüş değerleri dışımda kalan davranışlar da göz ardı edilememektedir. Buradan hareketle meslek ahlakına ilişkin değer ve yargılar sadece yasayla değil toplum tarafından kabul görmüş değerler ile şekillenebileceği söylenebilir (Kirik, 2007, s.20).

Toplumsal düzeni sağlayan gelenek, görenek, örf, adet din ve inançlar gibi normlar toplumsal düzenini sağlanmasında yetersiz kaldığı durumlarda yasalara ihtiyaç duyulur ve devlet ihtiyaçlar doğrultusunda toplumsal düzeni sağlamaya ve korumaya yönelik yasalar çıkarır. Yasaların çıkarılmasında bu normlar ve ihtiyaçlar dışında etik kurallar da önemli rol oynamaktadır. (Kirik, 2007, s.19-20; Soylu, 2018, s.24-25).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10.maddesine göre; “Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve farklı sebeplerle ayırım gözetmeksizin kanun önünde eşittir” (Anayasa, 1982). Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 10. Maddesinde yer alan unsurlar; eşitlik, tarafsızlık, hukukun üstünlüğü gibi etik ilkelerine yasal dayanak olarak gösterilebilir.

Yasal düzenlemeler, etik kuralların korunmasını sağlayabilir. Örneğin, finansal raporlama ve denetimle ilgili yasa ve yönetmelikler, muhasebe ve finans sektöründeki etik standartları belirleyebilir (Schwartz, 2013). Bu tür düzenlemeler, profesyonellerin etik olmayan davranışlardan kaçınmalarını sağlarken, aynı zamanda etik sorumluluklarını yerine getirmeye teşvik edebilir.

Yasal düzenlemeler, etik olmayan davranışlar için belirlenen cezalarla, bireyleri ve kurumları etik davranış sergilemeye teşvik edebilir. Örneğin, dolandırıcılık veya yolsuzluk gibi suçlar, sadece etik ihlalleri olarak değerlendirilmekle kalmaz, aynı zamanda ciddi hukuki sonuçlar doğurabilir (Becker, 1993). Bu tür yaptırımlar, etik dışı davranışları engellemeye yönelik caydırıcı bir etki yaratabilir. Bu bağlamda yasal düzenlemeler, etik davranışları belirleyen ve denetleyen önemli araçlardır. Hukuki çerçeveler, bireyleri etik olmayan davranışlardan kaçınmaya yönlendirerek, toplumsal düzenin korunmasına ve iş dünyasında güven ortamının oluşmasına yardımcı olabilir.

3.1.2.2. Davranışlar

Etik, çoğunlukla ahlaki davranışları inceleyen bir alan olarak kabul edilmektedir (Özkol, Kök, Çelik & Gönen, 2005, s.108). Bu doğrultuda etik, özünde bir kişinin davranışının doğruluğunu belirleyen ve gösteren unsurlar olduğu söylenebilir. Etik genellikle toplumsal ahlaki değerler doğrultusunda bireylerin sergileyeceği davranışlar hakkında yol gösteren standartlar olarak tanımlanabilir (Muğan, 1999, s.14). İnsan davranışlarının ahlaki düzeye yönlendiren etmenler milli değerler, dil, din, eğitim, cinsiyet ve sosyal ilişkiler olduğu söylenebilir (Muğan & Akman 2005, s.140). Çalışma hayatında meslek etiğinin temel ilkeleri dürüst olmak, adil olmak, yalan söylemeden eşit ve tarafsız olmak ayrıca doğru davranış sergilemek olarak sıralanabilir (Başpınar & Çakıroğlu, 2012, s.77).

Bir bireyin sahip olduğu ahlaki değerler, o kişinin hangi davranışların etik olup olmadığını belirlemede önemli bir rol oynayabilir. Örneğin, dürüstlük, adalet ve saygı gibi temel

değerler, bireyin kararlarını ve davranışlarını yönlendirebilir (Schwartz, 2013). Bu değerler, kişilerin etik kurallara uygun hareket etmelerini sağlarken, bu değerlerden sapma durumunda etik olmayan kararlar almasına yol açabilir. Kişinin kendi çıkarları, bazen etik olmayan davranışlar sergilemesine neden olabilir. Kişisel menfaatler, kısa vadede kazanç sağlama amacıyla etik ilkelere sapmaya neden olabilir. Örneğin, finansal çıkarlar uğruna yalan söylemek veya yanlış bilgi vermek gibi davranışlar, bireylerin etik dışı kararlar almasına yol açabilir (Becker, 1993). Bireylerin ruh hali, stres seviyesi ve psikolojik durumları da onların etik kararlarını etkileyebilir. Zor bir durumda olan bir kişi, bazen etik olmayan bir davranış sergileyebilir. Örneğin, baskı altında olan bir birey, doğruyu söylemek yerine bir durumu gizlemeyi veya yalan söylemeyi tercih edebilir (Kaptein, 2008). Birey, içinde bulunduğu sosyal çevreden veya grubun etkisiyle etik olmayan davranışlar sergileyebilir. Grup dinamikleri ve sosyal etkileşimler, bireylerin kararlarını etkileyebilir. Örneğin, bir grubun etik dışı davranışlar sergilemesi, diğer üyelerinin de aynı şekilde hareket etmeye yönlendirebilir (Koehn, 2005). Bu durum, iş dünyasında "grup düşüncesi" olarak bilinen bir durumla ilişkilendirilebilir. Bir bireyin aldığı eğitim ve yaşam deneyimleri de etik davranışlarını şekillendirir. Etik konularda eğitim görmek, bireylerin karşılaştıkları etik sorunlara daha bilinçli bir şekilde yaklaşmalarını sağlayabilir. Ayrıca, bireylerin yaşam deneyimleri, neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlamalarına ve etik kararlar almalarına yardımcı olabilir (Schwartz, 2013).

Bireylerin sahip olduğu kişisel değerler, psikolojik durumları, toplumsal etkileşimleri ve yaşam deneyimleri, etik davranışları şekillendiren temel faktörler olduğu söylenebilir. Bu faktörler, bireylerin etik yükümlülüklerini yerine getirmelerinde veya bu yükümlülüklerden sapmalarında önemli bir rol oynayabilir.

3.1.2.3. *Kültür*

Bir toplumun zaman içerisinde var ettiği; gelenek görenek, örf, adet, din, dil, tarih, sanatsal faaliyetler gibi milli değerlerin bir bütün olarak hayata yansıtılmasıdır. Kültür, bir toplumun temelini oluşturur ve diğer toplumlardan farkını ortaya çıkarır. Bu bağlamda her toplumun kendine özgü davranış biçimleri ve yaşantıları o toplumun temel taşlarını belirlemede etkin rol oynamaktadır (İnceoğlu, 2004, s.129).

Toplumun yaşantılarından, duygu ve düşüncelerinden meydana gelen davranışlar kültürü oluşturur. Kültür bir yaşam biçimidir. Bireylerin, yaşadıkları topluma uyum gösterebilmek için ürettikleri maddi ve manevi değerlerdir (Tezcan, 1993, s.13). Kültürün maddi ve manevi olarak ikiye ayrıldığı söylenebilir. Bireylerin geçmişten günümüze ürettikleri ve kullandıkları araç, gereç ve her türlü fiziksel nesnelere maddi kültüre örnek verilebilir. Manevi kültür ise bireylerin meydana getirdiği tüm değerler ve kurallardır (Güçlü, 2003). Bu bağlamda kültürün toplumda meydana gelen etik ilkeleri doğrudan etkilediği söylenebilir. Birçok toplum tarafından kabul gören evrensel nitelikli etik ilkeler vardır. Ancak her toplumun değişik nitelikte kültürlere sahip olmaları, etiğin özünü oluşturan doğru ve yanlış, iyi ve kötü kavramlarının anlaşılmasında farklılıklar ortaya çıkarmaktadır. Kısacası toplumların kültürel yapısı ve kültürü etkileyen her türlü unsur etik ilkeleri doğrudan doğruya etkilediği söylenebilir (Filizöz, 2011, s.11-12).

Her kültür, kendi etik değerleri ve normlarıyla şekillenir. Bu değerler, bireylerin hangi davranışların etik olduğunu ve hangi davranışların etik dışı olduğunu belirlemesine yardımcı olabilir. Örneğin, Batı kültürlerinde bireysel özgürlük ve bağımsızlık ön planda tutulurken, Doğu kültürlerinde toplumsal uyum ve aile bağları daha fazla önemsenir. Bu kültürel farklılıklar, bireylerin etik seçimlerini ve kararlarını etkileyebilir (Hofstede, 2001). Kültür, bireylerin etik değerleri öğrenme ve benimseme süreçlerini de etkileyebilir. Bireyler, içinde büyüdükleri kültürel bağlamda etik anlayışlarını geliştirerek ve toplumun belirlediği değerlerle uyum içinde hareket etmeyi öğrenebilir. Kültür, kişisel ve toplumsal

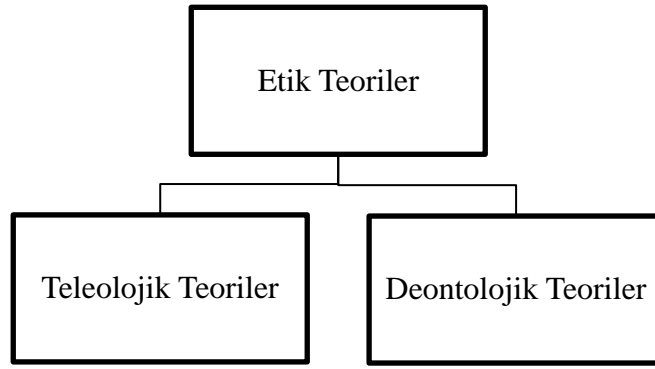
etik sorumlulukların nasıl algılanacağı ve bunlara nasıl yaklaşılacağı konusunda belirleyici bir rol oynayabilir (Kaptein, 2008). Farklı kültürlerin etik normları arasında belirgin farklılıklar bulunabilir. Kültürler arası etkileşimde, bireylerin etik anlayışları birbirinden farklı olabilir ve bu durum, iş yapma şekillerini ve karar alma süreçlerini etkileyebilir. Örneğin, bir kültürde misafirperverlik ve hediye verme etik bir davranış olarak kabul edilirken, başka bir kültürde bu tür davranışlar rüşvet olarak algılanabilir (Hofstede, 2001).

Kültür, bireylerin etik davranışlarını şekillendiren en önemli faktörlerden biri olduğu söylenebilir. Her kültür, kendine özgü değerler ve normlar belirler; bu da bireylerin etik sorumluluklarını yerine getirme biçimlerini ya da bu sorumluluklardan sapmalarını etkileyebilir. Kültürel farklılıklar, etik anlayışındaki çeşitliliği ortaya çıkararak bireylerin aldıkları kararları ve sergiledikleri davranışları yönlendirebilir.

3.1.3. Etik Teoriler

İnsanların bir olay karşısında etik olup olmadığı ya da doğruyu veya yanlışı ayırmakta etik kararlar vermekte her birey farklı düşüncelere sahip olabiliyor. Bu farklılıkları ortadan kaldırmak ve bir takım neticelere erişebilmek için bu süreçte bazı teorilere uygun bir biçimde hareket etmek ve bu bağlamda ilgili teorileri rehber edinmek olası görülmektedir. Sonuç olarak bireylerin etiksel kararları ile ilgili süreçte bu teorilerin ahlaki davranışlarının temeline etki ettiği görülmektedir (Uçma Uysal, Türker & Kurt, 2019, s.10).

İyi ve doğru kavramlarının açıklamak amacıyla meydana çıkan farklı düşünceler kapsamında etik üzerine farklı teoriler geliştirilmiştir. Etik teorileri birçok kaynakta Teleolojik yaklaşım (sonuç temelli) ve Deontolojik yaklaşım (kural ve neden temelli) olarak iki farklı kategoride incelendiği görülmektedir (Haşlak, 2006).

Şekil 2. Etik teorileri

3.1.3.1. Teleolojik Teoriler

Bu teorinin destekçilerinin David Hume ve J. Stuart Mill olduğu söylenebilir. Teleolojik teorilerde bir eylemin iyi veya kötü oluşunu eylemin sonuçları belirlediği söylenebilir (Gaffikin, 2007, s.3). Eylemin sonuçları iyi ve kişiyi mutlu ediyorsa, etik açıdan doğru kabul edilir; eylemin sonuçları acı verici ve zararlıysa, etik açıdan yanlış olarak değerlendirilir. Burada iyi ve kötü kavramları tamamen eylemin sonuçlarına bağlı olarak belirlenir. Etik açıdan en doğru eylem, en yüksek iyiliği üreten eylemdir. Bu bağlamda, teoloji terimi, temel olarak bir amacı gerçekleştirmeye yönelik bir yönlendirmeyi ifade etmektedir (Özgener, 2004, s.33).

Bir eylemin iyi ya da kötü olması sonuçlarının mutluluk veya haz vermesiyle ilgili olduğu söylenebilir. Bu yaklaşıma göre bir davranışın istenen sonucu vermesi, o davranışın doğru olduğunun kabul edilmesini gerektirmektedir (Sökmen, 2016, s.42). Bu teoriye göre, en fazla sayıda kişi için en büyük faydayı sağlamak veya en az sayıda birey için en düşük zararı oluşturmak, etik açıdan doğru kabul edilebilir (Özgener, 2004, s.39). Bu bağlamda kişi sonuç olarak mutlu olacaksa ahlak kurallarını göz ardı edebilir ve kişi mutlu olacaksa yalan da söyleyebilir topluma zarar da verebilir (Williams, 1985).

3.1.3.2. Deontolojik Teoriler

Immanuel Kant'ın bu teorinin öncülerinden olduğu söylenebilir. Bu teoride eylemin sonucundan çok eylemin yasalara, ilkelere ve yazılı olmayan kurallara uygun olması üzerine durulur (Özer & Uyar, 2010, s.90). Bu bağlamda davranışın sonuçlarına göre değil ilke ve kurallara uygun bir şekilde yapılması gerektiği söylenebilir. Eylemler, sonuçları olumsuz da olsa kurallara uygun yapıldığı sürece etik sayılır ve bu anlayış, meslek etiğinin büyük ölçüde kendini gösterdiği bir yaklaşımdır (Williams, 1985).

Deontolojik teoriler, teolojik teorilerin aksine, bir eylemin ahlaki değerini değerlendirirken eylemin sonuçlarına değil, o eylemi gerçekleştirme sorumluluğu ve ahlaki yükümlülüklerin dikkate alınması gerektiğini öne sürmektedir (Ural, 2003, s.12). Deontolojik teorilerde, bir eylemin iyi ya da kötü olarak nitelendirilebilmesi için çoğunluğun yararı ya da toplumun genel faydası bir kriter olarak kabul edilmemektedir (Uçma Uysal, Türker & Kurt, 2019, s.14).

Muhasebe mesleği, kamu yararını gözetmesi gerektiği anlayışına dayanarak, mesleğin toplumdaki rolü açısından büyük önem taşıyan etik karar alma süreçleri ve mesleki etik kuralları, aynı zamanda muhasebenin deontolojik kurallarını da şekillendirmektedir. (Uçma Uysal, Türker & Kurt, 2019, s.15).

3.2 MUHASEBE MESLEK ETİĞİ

Bu bölümde muhasebe mesleğinde etiğin önemine, muhasebe meslek etiği kapsamında ulusal ve uluslararası düzenlemelere ve muhasebe mesleğinde etik eğitime yönelik bilgiler bulunmaktadır.

3.2.1. Muhasebe Mesleğinde Etiğin Önemi

Muhasebe meslek mensuplarının, kendilerine ve topluma karşı yerine getirmek zorunda oldukları sorumluluklar vardır. Bundan dolayı bazı kurallara uymaları gerekmektedir. Bu kuralların bazıları yasalarla belirlenirken bazıları da ahlaki kurallardan doğan, toplumsal düzenin devam etmesinde gerekli olan yazılı ve yazılı olmayan kurallardan meydana gelmektedir (Düzmen, 2003). Bu sebeple muhasebe mesleğinde yasal düzenlemeler kadar meslek etiği ilkeleri de önem arz etmektedir. (Uçma Uysal, Türker & Kurt, 2019, s.23). İşletmelerdeki ekonomik olayların düzenli bir şekilde kayıt edilmemesi ve gerçeği yansıtmaması toplumdaki ekonomik düzene karşı güvensizliği artıracak ve toplumun güvenini sarsacaktır. Bu nedenle işletmelerdeki meslek mensuplarının yasal düzenlemelere, meslek etik ilkelerine ve toplumsal etik kurallarına uygun bir biçimde mesleklerini yürütmesi gerekmektedir (Muğan, 1999, s.3).

Günümüzdeki artan ticarileşme muhasebe mesleğine olan önemi artırmaktadır. Meslek mensuplarının kendi çıkarları ve müşteri istekleri arasında kalmaları büyük bir sorundur. Bu gibi sorunların ortaya çıkmaması için muhasebe mesleğinde meslek etiğine önem verilmesi gerekmektedir (Çabuk & İşgüden 2006, s.67-68).

Muhasebe mesleğinin etkileri, toplumu tüm kesimleri açısından etkileyebilecek bir seviyededir. Muhasebe sisteminin sağladığı finansal bilgilerin stratejik önemi, muhasebe meslek mensuplarının sorumluluk bilinciyle hareket etmelerini zorunlu kılmaktadır. Muhasebecilerin, hem kendilerine hem de topluma karşı olan sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için belirli kurallara uygun hareket etmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda, muhasebe mesleğinde meslek etiği ilkeleri, yasal düzenlemeler kadar büyük bir öneme sahiptir (Uçma Uysal & Kurt, 2018).

3.2.2. Muhasebe Meslek Etiği Kapsamında Ulusal Ve Uluslararası Düzenlemeler

Tablo 1

Muhasebe Meslek Etiği Kapsamında Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler

Muhasebe Meslek Etiği Kapsamındaki Düzenlemeler	
Uluslararası düzenlemeler	Ulusal düzenlemeler
- Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü	- Türkiye’de 3568 Sayılı Yasa Kapsamında Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri
- Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü	- Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri
- Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu	- Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri
- Uluslararası Yüksek Denetleme Kurumları Örgütü	- TÜRMOB Tarafından Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri
- Uluslararası iç Denetçiler Enstitüsü	

3.2.2.1. Uluslararası Düzenlemeler

Dünyada yayılan evrenselleşme ile birlikte meydana gelen uluslararası uyum süreci, farklı ülkelerdeki muhasebe sistemlerinin uluslararası geçerliliği olan muhasebe standartlarına uyulmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda muhasebe belgelerinde ve muhasebe kayıt sisteminde etik değerler doğrultusunda halkı ve kamuyu bilgilendirme sürecinde ortak standartlara uyulması mecburi hale gelmektedir (Müslümov & Aras 2002, s.3).

Muhasebe mesleğinde meslek mensuplarının uyacağı etik kurallar, uluslararası kurum ve meslek örgütleri tarafından belirlenen ilkeler doğrultusunda oluşmaktadır. Bu bölümde Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü (AICPA), Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (IMA), Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC), Uluslararası Yüksek Denetleme Kurumları Örgütü (INTOSAI), Uluslararası Muhasebe Standartları Komitesi (IASCF), Uluslararası iç Denetçiler Enstitüsüne (IIA) değinilecektir (Koçberber, 2008, s.70).

*3.2.2.1.1. Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü
(American Institute Of Certified Public Accountants, AICPA)*

AICPA ve öncüler 1887'den bu yana kamu yararına hizmet vermektedir. 188 ülke ve bölgede 597.000 üyeye sahiptir (AICPA, 2024). 1988 yılında AICPA yeni Mesleki Davranış Yasası Kodlarını benimsemiştir. AICPA Davranış Yasaları adı altında yayımlanan bu planda, muhasebe meslek mensuplarında bulunması gereken davranışları kapsayan 6 adet ilke ve meslek ahlakına uygun olmayan davranışları içeren 11 adet kurallar olmak üzere ana iki bölümden oluşmaktadır. Bu ilke ve kurallara aşağıda kısaca değinilmiştir (Çukacı 2006, s.100).

AICPA Mesleki Davranış Yasası İlkeleri:

- Sorumluluklar;
- Kamu Çıkarı Gözetme;
- Dürüstlük;
- Tarafsızlık ve Bağımsızlık;
- Özenli çalışma;
- Sunulan hizmetin kapsamı ve niteliğini belirleme;

AICPA Mesleki Davranış Yasası Kuralları:

- Bağımsızlık;
- Dürüstlük ve Tarafsızlık;
- Genel Standartlara Uyum;
- Standartlara Uyum;
- Muhasebe İlkeleri ve Uyum;

- Müşteri bilgilerinin gizliliği;
- Şartlı ücret;
- Meslek onuru ile bağdaşmayan davranış;
- Reklam yapma yasağı;
- Komisyon ve danışma ücretleri;
- Meslek unvanı ve mesleği icra biçimi;

ABD’de standartların belirlenmesi, mesleki ahlak kuralları, yaptırımlar ve bu yaptırımların uygulanması tamamıyla AICPA’ya bırakılmıştır (Uslu, 2001). Ancak AICPA’nın belirlemiş olduğu mesleki davranış yasası ilkelerinin sadece AICPA’ya üye olan meslek mensuplarını ilgilendirmektedir. AICPA’ya üye olmayan meslek mensuplarının bu ilke ve kurallara uyma zorunluluklarının olmayışı bu kuruluşun mesleki düzenleme kapsamındaki verimliliğini büyük ölçüde kısıtlamaktadır (Akışık, 2005, s.42).

3.2.2.1.2 Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (Institute of Management Accountants, IMA)

150 ülkede yaklaşık 140.000 üyesi bulunan IMA, yönetim muhasebesi mesleğini ilerletmeye odaklanmış bir dernektir (IMA, 2024). IMA üyeleri topluma, mesleklerine, çalıştıkları işletmelerine ve kendilerine karşı ileri seviyede etik davranışları devam ettirmekle sorumludurlar. Bu sorumluluğun getirisi olarak IMA tarafından üyelerce yerine getirilmesi gereken etik davranış standartları yayınlanmıştır. Üyeler bu standartlara uygun hareket etmeli ve diğer üyelerin standartlara aykırı davranışlarına müsaade etmemelidir (Saban & Atalay, 2005, s.56).

Bu davranış standartlarında aşağıda açıklanan 4 temel özellik mevcuttur (Saban & Atalay, 2005, s.57).

Yeterlik:

- Bilgi ve becerilerini devamlı geliştirerek mesleki yeterlilik düzeylerini korumak,
- Mesleklerini kanun, yasa ve standartlara göre yerine getirmek,
- Çalışma alanları ile ilgili verileri analiz ederek raporlayıp yorumlayarak değerlendirmekle yükümlüdürler.

Gizlilik:

- Yasal olarak mecbur olmadıkça gizli bilgileri ifşa etmekten kaçınmak,
- Astlarını gizli bilgiler konusunda uygun bir şekilde bilgilendirmek ve bu gizliliğin korunup korunmadığını takip etmek
- Kişisel menfaatleri veya üçüncü kişilerin çıkarları için, gizli bilgileri kar amacıyla kanunsuz veya etik dışı kullanmaktan sakınmakla yükümlüdürler.

Dürüstlük:

- Çıkar çatışmalarına girmemek ve olası çatışmalarda taraflara tavsiyelerde bulunmak,
- Görevleri etik çerçevede yürütmek,
- İşine etki edecek her türlü hediye vb. şeyleri kabul etmemek,
- İşletmenin etik hedeflerine ulaşmasını doğrudan ya da dolaylı olarak engellemekten kaçınmak,
- Olumlu bilgiler iletmek kadar olumsuz olan bilgileri de iletmek
- Meslek itibarına zarar verecek davranışlardan ya da bu tür davranışlara taraf olmaktan sakınmakla yükümlüdürler.

Tarafsızlık:

- Edindikleri bilgileri doğru ve nesnel bir şekilde aktarmak,

- Hazırladıkları raporları, yorum ve değerlendirmeleri kullanmak isteyen kişilerce anlaşılır olmasını sağlamakla yükümlüdürler.

3.2.2.1.3 Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (International Federation of Accountants, IFAC)

IFAC, 7 Ekim 1977'de Almanya'nın Münih kentinde yapılan 11. Dünya Muhasebeciler Kongresi'nde 51 ülkeden 63 kurucu üyeye kurulmuştur. Şu andan dünya çapında 135 yargı bölgesinden 180 üye ve ortağı bulunmaktadır (IFAC, 2024).

1977 yılında kurulan IFAC'ın kurucu üyeleri arasında Türkiye Muhasebe Uzmanları Derneği'de bulunmaktadır. 1994 yılında ise Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB) de IFAC'a üye olmuştur (Selvi, 2002, s.1).

IFAC, muhasebe mesleğinde kamu, özel sektör ve eğitim alanlarında çalışan meslek mensupları ve öğretim üyelerinden meydana gelen bir komitedir. IFAC, muhasebe mesleğinin kalitesini yükseltmek ve dünya genelinde standartların kabulünü teşvik etmek için altı alanda çalışmalar yürütmektedir. Bunlar: (Talu, 2001, s.120).

- Denetim ile ilgili hizmetler,
- Eğitim,
- Etik,
- Finansal ve idari Muhasebe,
- Bilgi Teknolojileri,
- Kamu sektörü muhasebesi

Ülkeler arasında işbirliği ve dayanışmayı kolaylaştırmak ve diğer uluslararası kuruluşlarla ortak çalışmalar yürütmek amacıyla kurulmuş olan Türkiye'nin de üyesi olduğu bu

kuruluşun meslek etiği ile ilgili çalışmaları ilk kez 1990 yılında başlamıştır. IFAC'ın içerisinde geliştirilen eğitim komitesi önderliğinde Muhasebeciler için Meslek Ahlakı isimli yönetmeliği yayınlamıştır (Akdoğan, 2003, s.67).

Bu yönetmeliğin çıkarılma amaçları arasında meslek etiğinin eğitim müfredatlarında bulunması gerektiği ve eğitim kurumlarının bu bilgileri öğrencilere öğretmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Yönetmelik eğitimde meslek etiği öğretimini ön şart olarak belirleyen maddeleri ortaya koymakta ve öğrencilerin ana ders programları içinde meslek etiğini ayrı bir ders olarak almaları gerektiğini ifade etmektedir. Ayrıca, mezuniyetleri sırasında bağımsızlık, sorumluluk, doğruluk ve kamu yararı gibi önemli değerleri kazanmalarının gerektiğini vurgulamaktadır (Selimoğlu, 1997, s10-11).

3.2.2.1.4. Uluslararası Yüksek Denetleme Kurumları Örgütü (International Organization of Supreme Audit Institutions, INTOSAI)

INTOSAI, 1953 yılında Küba'nın başkenti Havana'da düzenlenen uluslararası kongre sonucunda kurulmuştur. Sonrasında, bağımsız ve siyasi etkilerden uzak bir yapı olarak Birleşmiş Milletler üyesi ülkelerin yüksek denetim kurumlarının yer aldığı uluslararası bir yapı oluşturmuştur. INTOSAI, üç yılda bir çeşitli ülkelerde kongreler gerçekleştirerek, yüksek denetimle ilgili mali ve yönetsel meseleleri ve güncel gelişmeleri tartışmak ve kararlar almak amacıyla bir araya gelen bir oluşumdur (Koçberber, 2008, s.71).

3.2.2.1.5. Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (International Institute of Internal Auditors, IIA)

Uluslararası İç Denetçiler Enstitüsü (IIA) 1941 yılında kurulmuştur. İç denetim faaliyetlerindeki büyüme, kamu ve özel sektörlerin sayısındaki artış ve karmaşık yapıların getirdiği yeni yönetim ihtiyaçlarına cevap olarak ortaya çıkmıştır. 1947 yılında bir

sorumluluk beyanı yayımlayan IIA, 1968'de etik kurallarını da kabul etmiştir. IIA'nın dünya çapında 175.000'in üzerinde üyesi mevcuttur. IIA'nın amacı, özel sektörde işletmelerin yönetiminden sorumlu kişilerin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmelerine destek olmak ve iç denetçilerin dünya genelinde yaygın bir örgütlenme oluşturmasını sağlamaktır. (Koçberber, 2008, s.76). IIA, iç denetim hizmetlerinin gelişmesini sağlamak için bir dizi standart belirlemiştir. Bu standartlar; mesleki yeterlilik, bağımsızlık, denetimin uygulanması, denetim faaliyetinin kapsamı ve iç denetim departmanının yönetimi gibi unsurları kapsamaktadır. Bu standartların tümü Türkiye İç Denetçiler Enstitüsü tarafından Türkçeye çevrilip yayınlanmıştır (Bilen & Yılmaz, 2014, s.65).

3.2.2.2. Ulusal Düzenlemeler

Türkiye'de muhasebe alanında etik standartların belirlenmesinde rol oynayan iki ana kurum bulunmaktadır. Bunlardan biri Kamu Gözetim Kurumu (KGM), diğeri ise sivil toplum kuruluşu olarak faaliyet gösteren ve meslek mensuplarını temsil eden Türkiye Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler Odaları Birliği (TÜRMOB)'dir. IFAC'ın yasal temsilcisi olan KGK denetçiler için yasal düzenlemeler yapar. TÜRMOB ise Maliye Bakanlığı'nın onayı ile muhasebeciler için düzenlemeler gerçekleştirir (Selimoğlu & Tiğre, 2020, s.33). TÜRMOB, Türkiye'nin muhasebeci ve mali müşavirler meslek kuruluşu olarak, 1972 yılında IFAC'a (Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu) üye olmuştur.

Türkiye'de muhasebe mesleği ile ilgili yasal düzenlemenin oldukça geç bir dönemde gerçekleştirildiği ifade edilebilir (Ayboğa, 2003, s.329). 3568 sayılı “Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik” kanunu, 01.06.1989'da kabul edilip 13.06.1989 tarihli ve 20194 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu kanunun adı, 10.07.2008 tarihinde “Serbest Muhasebeci Mali

Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu” olarak değiştirilmiştir. Türkiye’de muhasebe mesleği, bu kanun doğrultusunda yürütülmektedir.

3.2.2.2.1. Türkiye’de 3568 Sayılı Yasa Kapsamında Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri

01.06.1989 tarihli 3568 sayılı Kanun, Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik unvanlarına sahip tüm meslek mensuplarını ve bunların faaliyet gösterdiği şirketleri kapsamaktadır. 19.10.2007 tarihinde 3568 sayılı yasa dâhilinde Resmi Gazetede “Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Mesleki Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik” yayınlanmıştır. Yönetmeliğin amacı, “Tüm üyeleri yüksek mesleki bilgi, sosyal sorumluluk bilinci ve etik değerlere bağlı olan, kaliteli hizmet anlayışıyla rekabet eden güvenilir ve saygın bir meslek mensupları topluluğu oluşturmayı amaçlayan bu hedefe ulaşmak için, muhasebe meslek mensuplarının mesleki ilişkilerinde uyacakları asgari etik ilkeleri belirlemektir” şeklinde tanımlanmıştır. Aynı zamanda yönetmelikte, “Tüm Meslek Mensuplarının Uyacakları Temel Etik İlkeler” yer almakta ve bu ilkeler aşağıda verilmiştir (Resmi Gazete, 2007, Sayı:26675):

- Dürüstlük İlkesi
- Tarafsızlık İlkesi
- Mesleki Yeterlilik ve Özen İlkesi
- Gizlilik İlkesi
- Mesleki Davranış İlkesi

3.2.2.2.2. Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri

Maliye Bakanlığı, 1990 yılında yayınladığı yönetmelikle 3568 Sayılı Kanun'daki etiğe ilişkin hükümleri somutlaştırmaya çalışmıştır. Yönetmeliğin ikinci bölümünde bulunan 'Genel Mesleki Standartlar' başlığı içinde yer alan kurallar, ülke genelinde meslek etiği bakımından önemli bir adımdır. Bu yönetmelikteki standartlar aşağıdaki gibidir (Uçma, 2007, s.49).

- Mesleki unvan ve yeterlilik (4. Madde)
- Mesleki eğitim ve bilgi (5. Madde)
- Dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık (6. Madde)
- Sır saklama (7. Madde)
- Sorumluluk (8. Madde)
- Bağımsızlık (9. Madde)
- Haksız Rekabet (10. Madde)

Dürüstlük, bağımsızlık, tarafsızlık, güvenilirlik, titizlik ve mesleki özen gibi unsurlara ayrı ayrı odaklanan bu yönetmelik, muhasebe meslek etiği açısından önemli bir adım olmasına rağmen, uygulayıcılar için yeterli bir kılavuzluk sunmamıştır. (Uçma, 2007, s.49).

Sosyal sorumluluk kavramı diğer kavramlarla kıyaslandığında etik ile doğrudan ilgili olup, etik kurallarına uymayı mecbur hale getirmektedir. Bu kavram, tüm ilkelerin uygulanabilirliğini etkileyerek, meslek mensubunun üzerine aldığı sorumlulukları gerçekleştirmesine, muhasebenin kapsamı, anlamı ve amacını tanımlamasına yardımcı olmaktadır (Selimoğlu, 2006, s.444).

3.2.2.2.3. Sermaye Piyasası Kurulu Tarafından Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri

Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) 1981 yılında 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ile kurulmuştur. SPK idari ve mali özerkliği olan, yetkilerini kendi sorumluluğu çerçevesinde bağımsız bir şekilde kullanabilen düzenleyici bir kamu kuruluşudur (Bilen & Yılmaz, 2014, s.65). Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) tarafından hazırlanan etik ile ilgili tebliğleri, meslek etiği konusunda önemli düzenlemelerdendir.

Türkiye'de meslek mensupları, 3568 sayılı meslek yasası dışında, mesleki faaliyetlerini yürütürken Sermaye Piyasaları Mevzuatına da uymak zorundadır. Tüm meslek mensuplarını kapsayan bu mevzuatta, SMMM ve YMM'lerin görevleri ve yürüttükleri bağımsız denetimlere ilişkin genel esasların belirlendiği mevzuat, meslek etiği kuralları olarak da sayılabilir (TÜRMOB – TESMER, 2009, s.264).

Sermaye Piyasası Kurulunun Bağımsız Denetim hakkındaki tebliğinde (Seri: X ve No: 16) düzenlenen muhasebe meslek etiği kuralları Genel Kabul Görmüş Denetim Standartlarına uygun içerikler barındırırken, sermaye piyasasında bağımsız denetime uygun standart, ilke ve esasları da ortaya koymaktadır (Akdoğan, 2003, s.65-67).

Tebliğ'de yer alan etikle ilgili düzenlemeler aşağıda sıralanmıştır

- Mesleki Yeterlilik ilkesi (7. Madde)
- Mesleki Yeterliliğin Sağlanması ve Geliştirilmesi (8. Madde)
- Hizmet İçi Eğitim ve Refakat Çalışması Yapılması (9. Madde)
- Bağımsızlık (10. Madde)
- Bağımsızlığı Ortadan Kaldıran Durumlar (11. Madde)
- Mesleki Özen ve Titizlik (12. Madde)
- Ticaret ve Mesleğe Aykırı Faaliyet Yasağı (13. Madde)

- Reklam Yasağı (14. Madde)
- Sır Saklama (15. Madde)
- Haksız Rekabet (16. Madde)

SPK'nın yayınladığı Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim hakkındaki 16 sayılı Tebliğ'in ikinci bölümünde, yukarıda sıralanan maddeler ile denetçilerin sahip olması gereken nitelikler detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bu kurallar, bağımsız denetim faaliyeti gerçekleştiren meslek mensupları açısından geçerli olabilir ancak bütün muhasebe meslek mensupları için bu kuralların genelleştirilmesi uygun değildir (Uçma, 2007, s.51).

3.2.2.2.4. TÜRMOB Tarafından Yapılan Meslek Etiği Düzenlemeleri

18.10.2001 tarihinde TÜRMOB tarafından 24557 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Serbest Muhasebeci, Serbest Muhasebeci Mali Müşavir ve Yeminli Mali Müşavirlik Meslek Ahlakı Kuralı ile ilgili Mecburi Meslek Kararının amacı yasal gereklilikleri aşarak meslek mensuplarının kendilerini kontrol etmelerini sağlamak ve toplum, müşteriler ile diğer meslek mensuplarıyla olan ilişkilerde yerine getirilmesi ve uyulması gereken kuralları belirlemektir. Daha sonra 19.10.2007 tarihinde TÜRMOB tarafından düzenlenen ve 26675 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Serbest Muhasebeciler, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirlerin Meslek Faaliyetlerinde Uyacakları Etik İlkeler Hakkında Yönetmelik ile yeni düzenlemeler gerçekleştirilmiştir (Yıldız, 2010, s.162).

Yönetmelikte belirtilen ve tüm meslek mensuplarının uyması gereken temel etik ilkeler aşağıda sıralanmıştır.

- Dürüstlük
- Tarafsızlık
- Mesleki Yeterlilik ve Özen

- Gizlilik
- Mesleki Davranıştır.

Bu yönetmelikte ayrıca, taraf tutma, kişisel çıkar, yeniden değerlendirme, yakınlık ve yıldırma amaçlı tehditler karşısında alınması gereken tedbirler de belirtilmiştir. Bu Yönetmeliğin amacı; tüm üyelerin meslekî bilgilerini en üst seviyeye çıkarmaları, etik ilkelere bağlı, sosyal sorumluluk sahibi, rekabet anlayışı daha iyi hizmet sunma hedefiyle şekillenmiş, saygın ve güvenilir bir meslek mensupları topluluğu oluşturmaktır (Sakarya & Kara, 2010, s.61).

27.03.2014 tarihinde TÜRMOB tarafından 28954 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Muhasebe Meslek Mensuplarının Etik Eğitimi ve Etik Sözleşme Yapılması Hakkında Tebliğ yayımlanmıştır. Bu Tebliğin amacı; etik öğrenme yönünde isteklilik yaratarak, etik eğitimi ve etik davranış gelişimini sağlamak üzere, muhasebe meslek mensupları ile bunların bağlı oldukları meslek odası arasında yapılacak etik sözleşmenin ve sözleşme yapılması öncesinde meslek mensubunun tabi olacağı etik eğitiminin usul ve esaslarını belirlemektir.

Dünyada birçok ülke, IFAC'ın belirlediği ilkeleri temel alarak muhasebe meslek etiği ilkelerini kabul etmiştir. IFAC'ın uluslararası alanda yetkili bir kurum haline gelmesiyle birlikte TÜRMOB, 2014 yılında İngilizce yayımlanan meslek mensupları için etik kurallar el kitabını 2015'te Türkçe'ye çevirerek IFAC'ın izniyle çoğaltmıştır. IFAC'ın gerçekleştirdiği değişikliklere uygun düzenlemeler uygulanmaya devam edilmektedir. En son 2020 yılında yayımlanan kurallar üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım, meslek mensuplarına yönelik temel etik ilkeleri belirlemekte ve kavramsal çerçeveyi detaylandırmaktadır. İkinci kısım, hizmet akdi ile görev yapan meslek mensuplarını içermektedir. Üçüncü kısım ise serbest çalışan meslek mensuplarını içermektedir. Ayrıca 4A ve 4B kısımlarında IFAC'ın yayınlamış olduğu standartlardaki gibi bağımsızlık standartlarına yer verilmiştir.

Birinci kısımda belirtilen genel etik ilkeler aşağıda sıralanmıştır. (TÜRMOB, Muhasebe Meslek Mensupları İçin Etik Kurallar El kitabı, 2020).

- Dürüstlük
- Tarafsızlık
- Mesleki Yeterlilik ve Özen
- Sır Saklama
- Mesleğe Uygun Davranış

Tablo 2

TÜRMOB, AICPA ve IFAC'ın Meslek Etiğine Yönelik Kuralları

KURAL	TÜRMOB	AICPA	IFAC
Bağımsızlık	Bağımsızlık, dürüstlük, güvenilirlik ve tarafsızlık	Bağımsızlık ve bu ilke ile bağdaşmayan uygulamalar	Bağımsızlık
Dürüstlük, tarafsızlık ve güvenilirlik	Dürüstlük, tarafsızlık ve güvenilirlik, bağımsızlık, dürüstlikle bağdaşmayan işler ve davranışlar	Dürüstlük ve tarafsızlık, uygun davranışlar	Doğruluk ve tarafsızlık, bağdaşmayan uygulamalar, bilginin sunuluşu ve vergi uygulamaları
Genel standartlar, standartlara ve muhasebe ilkelerine uyum	Mesleki uzmanlık, muhasebe ilkelerine ve standartlarına uyma zorunluluğu, mesleki özen ve titizlik denetim standartları ve öngörü yasağı	Genel standartlar. Standartlara uyum muhasebe ilkeleri, özenli çalışma, mesleğe icra biçimi	Mesleki yeterlilik, muhasebeci olmayanlardan yararlanmasına ilişkin sorumluluk
Sır saklama	Sır saklama	Mükellefle ilgili bilgilerin gizliliği	Gizlilik
Sorumluluklar (mükellef, kamu ve meslektaş)	Denetimde kamu sorumluluğu, sır saklama, diğer meslek mensupları aleyhinde konuşma yasağı, haksız rekabet yasağı	Sorumluluklar, kamu yararı, mükellefle ilgili bilgileri gizliliği	Aldığı ücreti hak etme, meslektaşlara destek, gizlilik, tanıtım ve vergi uygulaması
Etik çatışmalar		Etik çatışmaların çözümü ve sadakat çatışması	
Ücretler	Ücretlerin düşürülmesi ve komisyon yasağı	Şartlı ücret, komisyon ve başvuru ücretleri	Şarta bağlı ücretler, ücretler ve komisyonlar, müşteri hesapları

KURAL	TÜRMOB	AICPA	IFAC
Meslek onuru ile bağdaşmayan faaliyetler	Bağdaşmayan işler	Bağımsızlık	Bağımsızlık, meslekle bağdaşmayan uygulamalar ve tanıtım
Reklam yasağı	Reklam ve teşvik yasağı		Tanıtım, reklam ve teşvik

Kaynak: Yavuz Çiftçi ve Birgül Çiftçi, 2003, s.89

Meslek etiğine yönelik olarak ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından konulan kurallar Tablo 2.'de özet olarak sunulmuştur. Bu bağlamda ulusal ve uluslararası kuruluşların başlıca bağımsızlık, dürüstlük, tarafsızlık ve güvenilirlik, genel standartlar, standartlara ve muhasebe ilkelerine uyum, sır saklama, sorumluluklar (mükellef, kamu ve meslektaş), etik çatışmalar, ücretler, meslek onuru ile bağdaşmayan faaliyetler, reklam yasağı konuları üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

3.2.3. Muhasebe Mesleğinde Etik Eğitimi

Muhasebe mesleğinde etik değerlerin etkili bir biçimde yerleşmesi ve sürdürülebilir olması için eğitim kurumlarında bu konunun mutlaka ele alınması gerekmektedir. Muhasebe meslek etiği eğitiminde aşağıdaki amaçlara odaklanılmalıdır (Akdoğan, 2003, s.30).

- Muhasebede etik unsurların belirlenmesi,
- Etik konularla muhasebe eğitimi ilişkilendirilmeli,
- Etik sorumluluklar oluşturulmalı,
- Etik ikilemler ve sapmaların tanımlanması için bir sistem geliştirilmeli,
- Muhasebe mesleğindeki belirsizliklerle mücadele etme yolları öğretilmeli,
- Etik davranışların gelişimi için uygun bir ortam hazırlanmalı,
- Meslek etiğinin genel alanları ile bağlantılar kurulmalı ve muhasebe etiğinin kapsamı ve geçmişi değerlendirerek önemi ön plana çıkarılmalıdır.

Muhasebe meslek etiği eğitimi, muhasebe profesyonellerinin etik karar verme s¼reçlerini geliştirmek için kritik bir rol oynamaktadır. alışmalar, bu eğitimin meslek mensuplarının etik tutum ve davranışlarını olumlu y¼nde etkilediğini g¼stermektedir (Ően, akır & Alkan, 2020). Etik bilincin artırılması, muhasebe profesyonellerinin karşılaştıkları etik ikilemlerde daha sağlıklı ve bilinçli kararlar almalarına olanak tanır (Baker & Hasseldine, 2004).

T¼rk üniversitelerinde yapılan araştırmalar, muhasebe eğitim m¼fredatlarının çoğunda meslek etiği konusunun yeterince yer almadığını ortaya koymaktadır (Kahyaoğlu & Yılmaz, 2018). Bu durum, öğrencilerin etik bilgi d¼zeyinin ve duyarlılığının d¼ř¼k kalmasına neden olmaktadır (etin, 2019).

Yabancı kaynaklar da benzer sonuçlar sunmaktadır. Mintz ve Morris (2011), muhasebe m¼fredatındaki etik eğitim eksikliklerini vurgulamış ve bu eksikliklerin profesyonel uygulamalara olumsuz etkilerini belirtmiştir. Ayrıca, teknolojinin muhasebe meslek etiği üzerindeki etkileri de dikkat çekicidir. Dijitalleşme ve yapay zeka, etik ihlalleri artırabilecek riskler taşırken, bu konuda verilen eğitimin g¼lendirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır (Kokina & Davenport, 2017).

Son olarak, vaka çalışmaları üzerinden yapılan araştırmalar, muhasebe meslek etiği eğitiminin pratikte nasıl uygulanabileceğini g¼stermektedir. Bu t¼r çalışmalar, öğrencilerin etik ikilemlerle başa çıkma yeteneklerini geliştirmekte önemli bir rol oynamaktadır (Trevino, Hartman & Brown, 2006).

3.3. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM MUHASEBE PROGRAMLARINDA ETİK EĞİTİMİ

Bu b¼l¼mde muhasebe programlarının amacı, önemi ve muhasebe programlarında etik ile ilişkili derslere y¼nelik bilgiler bulunmaktadır.

3.3.1. Muhasebe Programlarının Amacı

Muhasebe programlarının temel amacı, işletmelerin mali verilerini doğru bir şekilde toplamak, işlemek ve raporlamaktır. Bu programlar, finansal bilgilerin güvenilirliğini artırarak, yöneticilere ve paydaşlara doğru kararlar almaları için gerekli bilgileri sunar. Aynı zamanda, muhasebe eğitimi, öğrencilere mesleki bilgi ve beceriler kazandırarak, onları profesyonel hayata hazırlar (McLeay & Whiting, 2015).

Öğrencilere finansal raporlama, mali analiz, vergi uygulamaları ve iç kontrol sistemleri gibi konularda kapsamlı bir eğitim sunan muhasebe programlarının diğer amaçları ise şu şekilde sıralanabilir;

- Temel Muhasebe Bilgisi: Öğrencilere muhasebe ilkeleri, finansal raporlama standartları ve muhasebe döngüsü hakkında sağlam bir temel kazandırmak. Bu bilgi, öğrencilerin mali tabloları doğru bir şekilde hazırlamalarını ve yorumlamalarını sağlar (Hornrgren, Sundem & Stratton, 2013).
- Analitik Beceriler: Öğrencilerin finansal verileri analiz edebilme yeteneğini geliştirmek, böylece işletme kararlarını desteklemek için gerekli olan kritik düşünme ve problem çözme becerilerini kazandırmak (Garrison, Noreen & Brewer, 2018).
- Etik ve Mesleki Sorumluluk: Muhasebe meslek etiği ve profesyonel sorumluluklar konusunda farkındalık oluşturmak, böylece öğrencilerin meslek hayatlarında etik ilkelere uygun davranmalarını sağlamak (Mintz & Morris, 2011).
- Uygulamalı Beceriler: Öğrencilere muhasebe yazılımları ve teknolojileri kullanarak pratik beceriler kazandırmak, bu sayede mezunların iş gücü piyasasında rekabet edebilir hale gelmelerini sağlamak (Kokina & Davenport, 2017).

- İletişim ve Takım Çalışması: Öğrencilerin yazılı ve sözlü iletişim becerilerini geliştirmek, grup çalışması deneyimi sunarak iş hayatındaki işbirliği yeteneklerini artırmak.
- Kariyer Hazırlığı: Öğrencileri muhasebe alanında farklı kariyer fırsatlarına hazırlamak ve mezunların iş bulma süreçlerini desteklemek amacıyla staj ve iş deneyimi fırsatları sunmak olarak ifade edilebilir.

3.3.2. Muhasebe Programlarının Önemi

Muhasebe programlarının önemi ise birçok açıdan kendini gösterir. Öncelikle, işletmelerin mali yönetim süreçlerini destekleyerek, kaynakların etkin bir şekilde kullanılmasına yardımcı olur (Bhasin, 2016). Ayrıca, muhasebe, yatırımcılar ve yöneticiler için kritik finansal bilgilerin sağlanması açısından hayati bir rol oynar (Fisher, 1998). Yasal uyumluluk da önemli bir unsurdur; muhasebe standartlarına uyum sağlamak, işletmelerin yasal sorunlarla karşılaşmalarını önler ((Horngren, Sundem & Stratton,, 2002). Bunun yanı sıra muhasebe, işletmelerin mali raporlarında şeffaflık sağlayarak, yatırımcıların güvenini artırır (McLeay & Whiting, 2015).

- Finansal Yönetim Becerileri: Muhasebe programları, öğrencilere finansal verileri analiz etme, yorumlama ve raporlama becerileri kazandırır. Bu beceriler, işletmelerin mali durumlarını değerlendirmek ve stratejik kararlar almak için hayati önem taşır (Öztürk, 2017).
- Etik Farkındalık: Muhasebe mesleği yüksek etik standartlar gerektirir. Bu programlar, öğrencilere meslek etiği ve profesyonel sorumluluklar hakkında bilgi vererek, gelecekteki muhasebecilerin etik ilkelere uygun hareket etmelerini sağlar (Kaya, 2019).

- Kariyer Olanakları: Muhasebe eğitimi alan bireyler, finansal danışmanlık, vergi uzmanlığı ve denetim gibi çeşitli kariyer fırsatlarına yönelme imkânı bulurlar. Bu programlar, mezunların iş gücü piyasasında rekabetçi bir konumda olmalarına yardımcı olur (Yılmaz, 2020).
- Teknoloji ile Entegrasyon: Modern muhasebe programları, öğrencilere muhasebe yazılımları ve bilgi teknolojilerini kullanma becerileri kazandırır. Bu, muhasebe süreçlerinin otomasyonu ve veri analizi için gereklidir (Çetin, 2018).
- İşletme Performansını Artırma: Muhasebe bilgisi, işletmelerin mali durumlarını takip etmelerine, kaynakları etkin bir şekilde yönetmelerine ve kârlılığını artırmalarına yardımcı olur. Bu, işletmelerin sürdürülebilir bir büyüme sağlama konusunda daha donanımlı hale gelmelerini sağlar (Drury, 2013).
- Küresel Bakış Açısı: Uluslararası muhasebe standartları ve uygulamaları hakkında bilgi sahibi olmak, öğrencilere küresel iş ortamında rekabet etme yeteneği kazandırır. Bu, özellikle çok uluslu şirketlerde kariyer yapmak isteyenler için önemlidir (Nobes & Parker, 2016).

3.3.3. Muhasebe Programlarında Etik İle İlişkili Dersler

Günümüzde üniversitelerin birçoğunda özellikle muhasebe eğitimi veren programların müfredatına bakıldığında bu programlarda Meslek Etiği adı altında dersler verildiği görülmüştür. Ancak ortaöğretim düzeyindeki muhasebe eğitimi veren eğitim kurumlarında doğrudan etik ve muhasebe meslek etiği adı altında verilen bir derse rastlanmamıştır.

Muhasebe eğitimi veren ortaöğretim kurumlarında doğrudan muhasebe meslek etiği adı altında bir ders olmamasına rağmen etikle ilişkili dersler olduğu söylenebilir. Muhasebe eğitimi veren ortaöğretim kurumlarında verilen derslerden Mesleki Gelişim Atölyesi dersi içerisinde Meslek Etiği konusu adı altında yer aldığı bilinmektedir. Bunun yanı sıra Ahilik

Kültürü ve Girişimcilik Dersi kapsamında Meslek Etiği konusunun yer aldığı görülmektedir. Ayrıca Temel Muhasebe ve Genel Muhasebe isimli dersler kapsamındaki “Muhasebe İlkeleri” ve “Finansal Raporlama” konuları etik ilkelerin tanıtımı ve finansal tabloların hazırlanmasında etik ilkelere uyulması gereken bilgiler içermesi nedeniyle etik ile ilişkilendirebilir.

BÖLÜM 4

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, verilerin toplanması ve verilerin analizine yönelik bilgiler bulunmaktadır.

4.1. Araştırma Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemi uygulanmıştır. Araştırma esas olarak görüşmeler yoluyla elde edilen birincil verilere dayanmaktadır. Araştırmamızın kapsamı, başlıkta yer aldığı gibi sadece muhasebe öğretmenleri ve meslek etiği eğitimi ile sınırlı tutulmuştur. Evren olarak Gaziantep ilinde faaliyet gösteren muhasebe meslek öğretmenleri belirlenmiş ve örnekleme ise bu öğretmenler arasından Mesleki ve Teknik Anadolu Lise'sin de görev yapan on öğretmenden oluşmaktadır. Seçilen öğretmenlerin paydaşlarını temsil etmesi bakımından yeterli olacağı düşünülmektedir.

4.2. Verilerin Toplanması

Çalışmanın amacına yönelik hazırlanmış olan görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme sorularını oluştururken kilit bilgilendirici görüşme yaklaşımı tercih edilmiştir. Görüşme formundaki sorular açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Araştırma katılımcılarının seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme formu gereğince muhasebe ve

finansman öğretmenlerinden görüşme talebimize olumlu cevap verenler ile yapılandırılmış görüşme yapılmış ve görüşme sonucunda alınan veriler incelenerek bir değerlendirme yapılarak sonuca varılmıştır. Ayrıca araştırmanın teorik kısmını oluşturmak için ilgili yerli kaynaklar taranarak, kitaplar, araştırma raporları, MEB'in çalıştay verileri, makale ve internet veri tabanı incelenmiştir. Ayrıca çeşitli yasa, karar ve yönetmelikler de incelenmiştir.

Araştırma soruları belirli bir konuyu temsil edecek şekilde kodlama yöntemi ile oluşturulan beş bölüm ve 18 sorudan oluşmaktadır. Araştırma soruları ve kodlanmış hedefler arasındaki bağlantı Tablo: 3'te yer almaktadır.

Tablo 3

Sorular ve Amaçlanan Hedefler Arasındaki Bağlantı

Sorularla Bağlantılı Hedefler	Sorular
i. Genel Bilgiler	S1-S3
ii. Etik eğitimi hakkında görüşleri incelemek	S4-S7
iii. Meslek dersleri öğretmenlerinin bakış açılarını incelemek	S8-S12
iv. Öğrenci perspektifi incelemek	S13-S15
v. Sonuç ve Öneriler	S16-S18

4.3. Verilerin Analizi

Nitel araştırmada geçerlik araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2013, s.289).

Bu bilgiler ışığında;

- Görüşme formunda alınan cevaplar betimsel analiz yöntemiyle incelenmiş ve veri kaybı olmadan sunulmaya çalışılmıştır.
- Görüşme sürecinde alınan notlar kayıtlarla karşılaştırılarak tutarlılıkları incelenmiştir.

- Görüşme formu yardımıyla elde edilen verilerin farklı zaman dilimlerinde analizi yapılarak ulaşılan bulgular arasındaki tutarlılık incelenmiştir.

BÖLÜM 5

BULGULAR VE YORUM

Araştırma neticesinde elde edilen bulgular tablolar halinde verilerek yorumlanmıştır.

5.1. Genel Bilgiler

Bu bölümde katılımcılara demografik özelliklerini incelemek için üç soru yöneltilmiştir.

Araştırmaya dahil olan katılımcıların demografik özellikleri; cinsiyet, eğitim durumu ve çalışma süreleri incelenmiştir. Bulgular tablo 4’de sunulmaktadır.

Tablo 4

Katılımcıların Demografik Özellikleri (1, 2 ve 3 Soru)

Katılımcılar	Cinsiyet	Eğitim Durumu	Çalışma Süresi
Katılımcı 1	Kadın	Yüksek Lisans	30
Katılımcı 2	Kadın	Lisans	10
Katılımcı 3	Erkek	Lisans	26
Katılımcı 4	Kadın	Lisans	10
Katılımcı 5	Erkek	Lisans	17
Katılımcı 6	Erkek	Lisans	10
Katılımcı 7	Erkek	Yüksek Lisans	10
Katılımcı 8	Erkek	Lisans	12
Katılımcı 9	Erkek	Yüksek Lisans	9
Katılımcı 10	Erkek	Yüksek Lisans	10

5.2. Etik Eğitimi Hakkında

Bu bölümde katılımcılara etik eğitimi hakkında dört soru yöneltilmiştir. İlk soruda etik eğitiminin muhasebe eğitimi için önemi araştırılırken, ikinci ve üçüncü sorularda etik eğitiminde hangi yöntem ve kaynakların daha etkili olduğu hakkındaki görüşlerini araştırmaya yöneliktir. Dördüncü soru ise etik eğitiminin muhasebe pratiğindeki somut faydaları hakkındaki görüşlerini araştırmaya yöneliktir.

Soru 4: Etik eğitiminin muhasebe eğitimi için önemi nedir?

Kodlama:

- (i) Vergi açısından önemi;
- (ii) Meslek ve ahlak kuralları açısından önemi;
- (iii) Güvenilir, şeffaf ve dürüst bireylerin yetiştirilmesi açısından önemi;
- (iv) Toplum açısından önemi.

Tespit: Muhasebe eğitiminde etik eğitiminin verilmesi devlete ödenecek vergilerin hesaplanması ile toplumun genel çıkarları ve refahı için meslek ve ahlak kurallarına uyan güvenilir, şeffaf ve dürüst bireyler ile olacaktır.

Tablo 5

4. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Vergi açısından önemi	Katılımcı 1	Branşımızda yetişen elemanların bilgi birikiminin yanı sıra meslek ahlakı edinmeleri hem kişisel gelişimleri hem de devlet adına çalışacakları için genel anlamda önem taşır.
	Katılımcı 3	Ülkemiz için vergi kayıpları en aza inebilir.
	Katılımcı 4	Devlete gidecek verginin hesaplanmasında büyük öneme sahip bir dal için etik en üst seviyede olmalı.
	Katılımcı 5	Muhasebe hem şirketlerin yönetimi hem de vergi açısından tüm vatandaşları ilgilendiren paydaşları geniş sosyal sorumluluğu yüksek bir meslektir.
	Katılımcı 8	Tüm branşlar için etik eğitimi önemlidir. Özellikle muhasebe branşı firmaların mali, vergi, hukuki durumlarında daha da önem arz etmektedir.
Meslek ve ahlak kuralları açısından önemi	Katılımcı 1	Branşımızda yetişen elemanların bilgi birikiminin yanı sıra meslek ahlakı edinmeleri hem kişisel gelişimleri hem de devlet adına çalışacakları için genel anlamda önem taşır.
	Katılımcı 2	Mesleğin genel kabul görmüş kurallarının öğretilmesini sağlar ve iş hayatında kolaylık sağlar.
	Katılımcı 10	Muhasebe de meslek etiği meslek mensuplarının çalışmalarında sosyal sorumluluk ve ahlaki olarak değerlerini öğrenip ona göre hareket etmelerini sağlar.
Güvenilir, şeffaf ve dürüst bireylerin yetiştirilmesi açısından önemi	Katılımcı 3	Etik eğitim çerçevesinde işlerini takip eden muhasebeciler yaptıkları işlerde daha güvenilir olur.
	Katılımcı 6	Etik muhasebeciler daha güvenilir, şeffaf adaletli bir iş dünyası için çabalarlar.
	Katılımcı 7	Etik eğitim, muhasebe eğitiminde yalnızca bir seçenek değil, meslek hayatında başarılı ve güvenilir bir muhasebeci olmak için temel bir gerekliliktir.

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Toplum açısından önemi	Katılımcı 6	Etik eğitimi sadece mesleki bir gereklilik değil toplumun genel çıkarları açısından da çok önemlidir.
	Katılımcı 7	Hem bireysel hem de profesyonel düzeyde muhasebecilerin etik ilkeleri benimsemesi, hem kendi kariyerleri hem de toplum için son derece önemlidir. Etik değerler, muhasebe mesleğinin itibarını korur, toplumsal güveni artırır ve finansal sistemin düzgün işleyişini sağlar.
	Katılımcı 9	Muhasebe eğitimi ve muhasebe bilgi sisteminin etik değerler haricinde düşünülmesi mümkün değildir. Muhasebe, muhasebeci ve muhasebe eğitimi kavramlarının tamamında üçüncü şahısların beklentisi doğru, eksiksiz ve etik değerlere uygun olan sonuçlardır. Yani her ne açıdan bakarsak bakalım muhasebe isminin geçtiği her alanda etik eğitiminin de olması gerekmektedir.

Soru 5: Etik değerlerin kazandırılması için hangi yöntemlerin daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz?

Kodlama:

- (i) Rol model olma;
- (ii) Örnek olaylarla empati kurma;
- (iii) Simülasyonlar oluşturma;
- (iv) Müfredat;
- (v) Ev, okul ve aile işbirliği.

Tespit: Öğretmenlerin rol model olması, örnek olaylarla empati kurulması, simülasyonlar oluşturma, müfredata ders olarak eklenmesi ve ev, okul, aile işbirliği yöntemlerinin daha etkili olacağı düşünülmektedir.

Tablo 6

5. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Rol model olma	Katılımcı 4	Rol model olma en etkili yöntemdir.
	Katılımcı 6	Öğretmen rol model olması. Staja gönderilen iş yerlerinde usta öğreticilerin etik değerlere uygun süreç yürütmesi.
	Katılımcı 8	Öğretmen olarak öğrencilere örnek bir birey olunabilir.
	Katılımcı 9	Rol model olma
Örnek olaylarla empati kurma	Katılımcı 3	Etik değerlerin kazanılmasında empati yönteminin daha etkili olacağını düşünüyorum.
	Katılımcı 8	Örnek olaylar verilerek empati kurmaları sağlanabilir.
	Katılımcı 1	Kişisel çıkarların öne çıkarılması, insani değerlerin geri planda bırakılmasının hem devlete hem topluma hem de gelecek kuşaklara ne denli ağır bir fatura çıkardığının yaşanan örneklerle anlatılması etkili olacaktır.
Simülasyonlar oluşturma	Katılımcı 7	Vaka çalışmaları, simülasyonlar, mentorluk, sürekli eğitim ve değer odaklı yaklaşımlar gibi yöntemler, etik değerlerin kazandırılmasında etkili araçlardır. Bu yöntemler, muhasebecilerin doğru kararlar alabilmesi için gerekli etik anlayışı geliştirmelerine yardımcı olur ve meslek hayatlarında karşılaşılabilecekleri etik dilemmalarda sağlıklı seçimler yapmalarını sağlar.
	Katılımcı 8	Gerçek hayattaki etik sorunları simüle eden rol oyunları yapılabilir.
	Katılımcı 9	Etik değerlerin kazandırılması için meslek içi eğitim ve sertifikasyonlar, çeşitli eğitim programları, kılavuz ve basın yayın organları, rol model ve uygun mentorlar, çeşitli simülasyon ve atölye çalışmaları yöntemler kullanılır. Etik eğitimin sürekli hale getirilmesi, teorik bilgilerle pratik uygulamaların harmanlanması ve üst yönetimin desteği, bu değerlerin daha etkin bir şekilde kazandırılmasını sağlar.
Müfredat	Katılımcı 2	Ders müfredatlarında daha çok yer verilmesi, okul

Kodlama	Katılımcı	Cevap
		İNinde eğitimler dzenlenmesi gerekir.
	Katılımcı 10	Muhasebe mesleğinde meslek etiği kavramının kazandırılması muhasebe meslek etiği derslerinin de mfredata eklenmesi ve derslerde aynı alanda çalışan tecrübeli kişilerin görüşlerinden faydalanılması önemlidir.
Ev, okul ve aile işbirliği	Katılımcı 5	Ev okul aile işbirliği İNinde toplumsal etik ilkelerin anlatılması en doğru yöntemdir.

Soru 6: Etik eğitimine yönelik hangi kaynakları kullanıyorsunuz?

Kodlama:

- (i) Yazılı kaynaklar kullanırım;
- (ii) İnternet ortamından faydalanırım;
- (iii) Vaka çalışmaları ve güncel yaşamdan örnekler kullanırım.

Tespit: Araştırmaya katılan öğretmenlerimizin büyük bir çoğunluğu yazılı kaynaklar kullanmaktadır, internet ortamından faydalanarak ve vaka çalışmaları ile güncel yaşamdan örnek olaylarda kullanmaktadırlar.

Tablo 7

6. Soru İNin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Yazılı kaynaklar kullanırım	Katılımcı 1	Ders kitapları, edebiyat, filozofların söz ve öğütleri
	Katılımcı 2	Ders kitapları
	Katılımcı 3	Evrensel ölçüde kabul görmüş doğruları savunan yazılı kaynaklar kullanırım.
	Katılımcı 4	Meslektaşlarla olan diyaloglar başta olmak üzere kişisel gelişim yazıları da önemli kaynaklardır.
	Katılımcı 5	Çoğunlukla yazılı basın yayın kaynaklarından yararlanırım.

Kodlama	Katılımcı	Cevap
	Katılımcı 6	Makaleler, Basın yayın, internet gibi kaynaklardan faydalanıyorum.
	Katılımcı 8	Makalelerden ve yazılı kaynak kitaplardan faydalanıyorum.
	Katılımcı 10	Yazılı olarak etikle ilgili birçok kaynak bulunuyor.
İnternet ortamından faydalanırım	Katılımcı 5	İnternet ortamından yararlanırım.
	Katılımcı 6	İnternet gibi kaynaklardan faydalanıyorum.
	Katılımcı 7	Çevrimiçi kaynakları kullanmaktayım.
	Katılımcı 8	İnternet ortamından faydalanıyorum. Kişisel gelişim videoları kullanırım.
Vaka çalışmaları ve güncel yaşamdan örnekler kullanırım	Katılımcı 1	Güncel yaşamadan örnekler.
	Katılımcı 2	Gündelik hayattan örneklemeler.
	Katılımcı 7	Vaka çalışmaları, simülasyonlar, mentorluk, sürekli eğitim ve değer odaklı yaklaşımlar, etkili eğitim kitapları, çevrimiçi kaynaklar gibi yöntemler, etik değerlerin kazandırılmasında etkili araçlar olduğu bilinmektedir. Sınıf içi eğitimde bu kaynaklardan daha çok vaka çalışmaları üzerinden örneklendirmeler yapmaktayım.
	Katılımcı 9	Genellikle kılavuz ve mentor olabilecek örnekler ve interaktif dinamik kaynaklar kullanmaktayım.

Soru 7: Etik eğitim, muhasebe pratiğinde hangi somut faydaları sağlar?

Kodlama:

- (i) Dürüst, şeffaf ve güvenilir olmalarını sağlar;
- (ii) Başarı olmalarını sağlar;
- (iii) Vergi bilinci olan birey olurlar;
- (iv) Toplumda güven duygusu ve toplumsal refah oluşur.

Tespit: Araştırmaya katılan öğretmenlerin yüksek oranının meslek etiği eğitimi alan öğrencilerin başarılı, dürüst, şeffaf ve güvenilir bireyler olacaklarını, bunun neticesi olarak vergi bilincine sahip bireyler yetişeceği, etik eğitiminin toplumsal güven ve refahın gelişiminde etkili olacağı kanısına ulaşılmıştır.

Tablo 8

7. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
	Katılımcı 1	Dürüstlük, şeffaflık, doğruluk, güven, kalite
	Katılımcı 3	Başarı, güven ve yardımlaşma
	Katılımcı 4	İşini önemseme, doğru ve dürüst çalışma prensibi edinme
	Katılımcı 5	Çalışanlardan işe bağlılık, dürüst, güvenilir, iş ahlakı olan bireylerin oluşmasını sağlar.
	Katılımcı 6	Adaletli, güvenilir bireyler olurlar. Hukuki işlemler, meslek ahlakı, çalışma saygı ve sevgi, meslektaşlar arası dayanışma gibi faydalar sağlar.
Dürüst, şeffaf ve güvenilir olmalarını sağlar	Katılımcı 7	Etik eğitim, muhasebe pratiğine birçok somut fayda sağlar. Güvenilirlik, şeffaflık, yasal uyum, mali doğruluk ve kurumsal kültürün güçlenmesi gibi faktörler, etik eğitim sayesinde olumlu yönde gelişir.
	Katılımcı 8	Etik eğitimi alan bireyle şeffaf, güvenilir, dürüst, itibar sahibi kişiler olurlar.
	Katılımcı 9	Etik eğitim muhasebecilere ahlaki bir pusula sunarak, iş hayatında daha doğru ve güvenilir bir duruş sergilemelerine katkıda bulunur.
	Katılımcı 10	Daha dürüst daha düzgün mesleki çalışmalar yapılmasını sağlayarak muhasebedeki sosyal sorumluluk kavramı gereklerinin yerine getirilmesi konusunda faydalı olur.
	Katılımcı 3	Başarı
Başarı olmalarını sağlar	Katılımcı 7	Etik eğitim, muhasebe mesleği için yalnızca bir gereklilik değil, aynı zamanda profesyonel başarı ve sürdürülebilir bir iş dünyası için temel bir unsur olarak kabul edilmelidir.

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Vergi bilinci olan birey olurlar	Katılımcı 2	Bireysel ve toplumsal sorumluluğun oluşmasını, devlete karşı ödevlerin yerine getirilmesini ve yapılan iş ve işlemlerin usulüne uygunluğunu arttırır.
	Katılımcı 5	Toplum açısından ise vergi bilinci olan topluma faydalı birey olmasını sağlar.
	Katılımcı 8	Muhasebe mesleğini yaparken mali raporlama, vergi beyanı, denetim gibi alanlarda etik değerlere bağlı kalarak hareket etmeleri, hem bireysel hem toplumsal düzeyde güvenin artmasını sağlar.
Toplumda güven ve toplumsal refah oluşur	Katılımcı 5	Toplum açısından ise vergi bilinci olan ve böylece tüm toplumun refah seviyesini yükselten topluma faydalı birey olmasını sağlar.
	Katılımcı 7	Etik değerlerin muhasebeciler tarafından benimsenmesi, sadece iş yerlerinde değil, toplumda da güven ve dürüstlük kültürünün oluşmasına yardımcı olur.
	Katılımcı 10	Muhasebe mesleğini yaparken mali raporlama, vergi beyanı, denetim gibi alanlarda etik değerlere bağlı kalarak hareket etmeleri, hem bireysel hem toplumsal düzeyde güvenin artmasını sağlar.

5.3. Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Bakış Açıları

Bu bölümde katılımcılara etik eğitimi hakkında beş soru yöneltilmiştir. Birinci soruda muhasebe etik kuralları hakkında yeterli bilgi sahibi olup olmadıkları, ikinci soruda ise yeterli bilgiye sahip olmak için neler yapılması gerektiği araştırmaya yöneliktir. Üçüncü soruda mevcut müfredatta muhasebe meslek etiğine yönelik verilen herhangi bir ders olup olmadığı, dördüncü soruda meslek etiği eğitiminin yeterliliği hakkındaki düşünceleri, beşinci soruda ise meslek etiği müfredatının geliştirilmesi için hangi önerilerinin olduğunu araştırmaya yöneliktir.

Soru 8: Bir eğitimci olarak, Muhasebe Eğitimi ile ilgili Etik kurallara ilişkin yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?

Kodlama:

(i) Evet;

(ii) Kısmen;

(iii) Her zaman öğrenecek birşeyler vardır. Bu yüzden kendimi geliştirmeye devam ediyorum.

Tespit: Muhasebe eğitimi ile ilgili etik kurallara ilişkin yeterli bilgiye sahiptirler. Fakat her zaman öğrenecek birşeyler olduğundan sürekli kendilerini geliştirmeye devam etmektedirler.

Tablo 9

8. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Evet	Katılımcı 3	Evet düşünüyorum.
	Katılımcı 5	Düşünüyorum. Etik kurallar genel olarak iyi bir insan iyi bir vatandaş olma ile ilgili.
	Katılımcı 7	Evet, muhasebe eğitimi ile ilgili etik kurallar konusunda bilgi sahibiyim ve bu bilgileri öğrencilerime aktarmak için çeşitli yöntemler kullanıyorum.
	Katılımcı 8	Evet. Öğrencilerime de elimden geldiğince etik kuralları aktarmaya çalışıyorum.
	Katılımcı 9	Bu bağlamda bilgi birikimimi yeterli görüyorum, ancak etik kuralların dinamik yapısı nedeniyle bu konuyu sürekli güncel tutmam gerektiğini de biliyorum.
	Katılımcı 10	Evet bu konuda yeteri kadar bilgi sahibi olduğumu düşünüyorum.
Kısmen	Katılımcı 2	Kısmen, etik değerler her zaman hatırlanmalıdır.
Her zaman öğrenecek birşeyler vardır. Bu yüzden kendimi geliştirmeye	Katılımcı 1	Bence kişi kendini asla “ben oldum, mükemmelim, tamamım” diye tanımlamamalı. Her zaman öğrenecek şeyler vardır.
	Katılımcı 4	Her ne kadar bilgi sahibi olsak ta eksik olduğumuz kısımlar mutlaka vardır.

Kodlama	Katılımcı	Cevap
devam ediyorum	Katılımcı 6	Kendimi geliştirmeye devam ediyorum.
	Katılımcı 7	Ancak, etik eğitim dinamik bir süreçtir ve sürekli olarak güncellenmesi gereken, farklı senaryolarla beslenmesi gereken bir alandır. Eğitimci olarak, etik kuralları doğru bir şekilde öğretmek ve öğrencilerin bu kuralları mesleki yaşamlarına entegre etmelerini sağlamak için kendimi sürekli olarak geliştirmeye çalışıyorum. Etik eğitim, yalnızca teknik bilgi vermekle kalmayıp, öğrencilerin doğru kararlar almasını, mesleki sorumluluklarını anlamasını ve profesyonel yaşamlarında yüksek etik standartlara sadık kalmalarını sağlayan bir süreçtir.
	Katılımcı 9	Bir eğitimci olarak muhasebe eğitimi konusunda etik kurallara dair bilgi sahibi olmak oldukça önemlidir. Muhasebe eğitimi, öğrencilerin gelecekte mesleklerinde dürüst, tarafsız, güvenilir ve sorumluluk sahibi olmaları için etik kuralların da öğretilmesini içerir. Bu alanla ilgili güncel düzenlemeler ve meslek etik kuralları hakkında eğitimci olarak kendini sürekli güncellemek de önemli bir sorumluluktur.

Soru 9: Meslek dersi öğretmeni olarak muhasebe etik eğitimi konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip olmak için neler yapılmalıdır?

Kodlama:

- (i) Yazılı kaynaklar (kitap, makale, internet, literatür taraması) kullanılır;
- (ii) Güncel gelişmeler takip edilir;
- (iii) Örnek olaylar, vaka incelemeleri yapılır;
- (iv) Eğitimler alınabilir;
- (v) Meslek birlikleri ile işbirliği yapılır.

Tespit: Muhasebe etik ilkeleri konusunda yeterli bilgiye sahip olabilmek için yazılı kaynaklardan yararlanılabilir. Güncel gelişmeleri takip ederek örnek olaylar, vaka incelemeleri yapılabilir. Meslek birlikleri ile iş birliği yaparak eğitimler alınabilir.

Tablo 10

9. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Yazılı kaynaklar (kitap, makale, internet, literatür taraması) kullanılır	Katılımcı 1	Okumak, izlemek, iyi örnekleri örnek almak,
	Katılımcı 4	Etik eğitimi ile ilgili yazılı/basılı tüm kaynaklar olabildiğince incelenmesi,
	Katılımcı 5	Literatür taraması, güncel makalelerin ve kitapların takip edilmesi çok önemli değişiklikler olduğunda bilgi sahibi olabilmek açısından önemlidir.
	Katılımcı 6	Mesleki bilgi konusunda eksik hissetmemeliyiz. Staj gören öğrencilerimizin işletmeleriyle konuşup dönüt almalıyız. Eksiklerimiz varsa bu konuda yazılar okuyarak kendimizi geliştirebiliriz.
	Katılımcı 7	Etik eğitimi ile ilgili daha önce yazılmış kaynaklar incelenmeli genel kabul görmüş kurallar benimsenip hazırlık yapılmalı
	Katılımcı 10	İnternet ortamından faydalanılabilir. Güncel kaynaklar, makaleler, kitaplar takip edilebilir.
Güncel gelişmeler takip edilir	Katılımcı 1	Dünyadaki gelişmeleri takip etmek.
	Katılımcı 8	Muhasebe standartlarındaki güncel gelişmeleri takip etmeli
	Katılımcı 9	Bir meslek dersi öğretmeni olarak muhasebe etik eğitimi konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip olabilmek için sürekli öğrenme, pratik deneyim, güncel kaynaklardan yararlanma ve etkili öğretim yöntemleri kullanmak gereklidir. Etik değerlerin meslek eğitimine entegre edilmesi, öğrencilerin profesyonel yaşamlarında etik ikilemlerle karşılaştıklarında doğru kararlar almalarını sağlayacaktır.
Örnek olaylar, vaka incelemeleri yapılır	Katılımcı 3	Örnek olaylar incelenebilir. Öz değerlendirme, bilgisayar materyalleri kullanılabilir.
	Katılımcı 4	Bol bol vaka incelemeleri yapılması,

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Eğitimler alınabilir	Katılımcı 2	Kısmen aktaracak kadar bilgi sahibiyim. Mesleğin detaylarına, kanunlarına hakim olmalı. Kişisel gelişim programları ile muhasebe mesleği ilişkilendirilmeli. Toplumun etik değerleri mesleğe yansıtan bireyler yetiştirmeli.
	Katılımcı 4	Muhasebe etik eğitimi konusunda bilgi ve birikiminizi artırmak için etik standartlar ve ilkeler araştırılması, ilgili eğitimler ve sertifikalar alınması
	Katılımcı 8	Etik ilkeler hakkında eğitim programlarına katılınabilir.
Meslek birlikleri ile işbirliği yapılır	Katılımcı 4	Meslek kuruluşları ve meslek derneklerine üye olunup ilgili derneklerin kaynaklarından faydalanılması gibi adımlarla bilgi ve birimimizi dinamik tutabiliriz.
	Katılımcı 8	Meslek birlikleri ile iş birliği yapılmalı,

Soru 10: Mevcut müfredatta Muhasebe Meslek Etiğine yönelik olarak verilen herhangi bir ders var mıdır, sizce gerekli midir ?

Kodlama:

- (i) Yoktur;
- (ii) Gereklidir;
- (iii) Mesleki gelişim ve ahilik kültürü derslerinde konu olarak vardır.

Tespit: Mevcut müfredatta muhasebe meslek etiği adı altında bir ders bulunmamaktadır ama bazı derslerin içinde meslek etiği konusu bulunmaktadır. Bu dersin müfredata eklenmesi gereklidir.

Tablo 11

10. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Yoktur	Katılımcı 2	Yoktur. Konularda zaman zaman yer veriliyor.
	Katılımcı 4	Mevcut müfredatta ders olarak yok ama konu olarak var.
	Katılımcı 5	Yoktur.
	Katılımcı 8	Muhasebe meslek etiği diye bir ders bulunmamaktadır.
	Katılımcı 9	Yoktur.
	Katılımcı 10	Meslek etiğine yönelik ders yoktur.
Gereklidir	Katılımcı 3	Gereklidir, özellikle muhasebe meslek etiği için ayrı detay verilmesi gerektiğini düşünüyorum. Muhasebe ilkelerinde küçük ve kısıtlı değinilmekte.
	Katılımcı 4	Gereklidir. Etik muhasebe de sadece gerçek ve tüzel kişiliği ilgilendiriyor. Sonuçlar tüm toplumu etkiliyor.
	Katılımcı 5	Muhasebe meslek etiğine yönelik ders olması gerekir. Çünkü doğru bir biçimde yaşamaya dair yapılan araştırmalar sonucunda muhasebe de hile olmadan doğruluk esaslık ortaya çıkaracaktır.
	Katılımcı 6	Evet gereklidir.
	Katılımcı 7	Muhasebe meslek etiği dersi, mevcut müfredatta mutlaka yer alması gereken bir derstir. Teknik bilgi ve etik değerlerin bir arada öğretildiği bir eğitim, muhasebecilerin yalnızca yasal değil, aynı zamanda toplumsal ve mesleki sorumluluklarını yerine getirebilmelerini sağlar. Bu dersin öğrencilerin profesyonel yaşamlarında karşılaştıkları etik ikilemlerle başa çıkmalarına yardımcı olacağına ve muhasebe mesleğinin itibarını güçlendireceğine şüphe yoktur. Eğitimci olarak, bu tür derslerin daha fazla muhasebe eğitimi programına entegre edilmesinin mesleğin etik standartlarını yükselteceğine inanıyorum.
Katılımcı 8	Bence muhasebe meslek etiği adı altında yeni bir ders getirilmelidir. Meslek etiği öğrencilere kazandırılması gereken bir konudur.	

Kodlama	Katılımcı	Cevap
	Katılımcı 9	Muhasebe meslek etiği dersi, muhasebecilerin mesleki sorumluluklarını ve etik ilkeleri öğrenmeleri için gereklidir. Bu eğitim, öğrencilerin sahtecilik, rüşvet, yolsuzluk gibi konularda bilinçlenmelerini sağlar ve meslek hayatlarında karşılaşacakları etik ikilemlerle başa çıkma yetkinliklerini geliştirir. Muhasebe meslek etiği dersi, öğrencilerin meslek hayatında etik ilkelere bağlı kalarak doğru kararlar alabilmeleri için oldukça önemlidir ve müfredatta yer alması gereken bir derstir.
	Katılımcı 1	Mesleki gelişim ve Ahilik dersleri var ancak etik kavramların küçük yaşlarda ve daha çok ailede kazanıldığını düşünüyorum. Bizler öğrencilerimize örnek olarak katkı sunabiliriz.
	Katılımcı 3	Mesleki gelişim atölyesi, ahilik, adab-ı muaşeret, hukuk dersleri vardır.
Mesleki gelişim ve ahilik kültürü derslerinde konu olarak vardır	Katılımcı 6	Mesleki gelişim dersi içinde ahilik konusu yer almaktadır. Mesleki etik kurallarına uyma konusunda ahilik teşkilatı örnek alınabilir.
	Katılımcı 8	Mesleki gelişim atölyesi dersinin içinde bir konu olarak meslek etiği vardır. Ahilik kültürü dersinde de meslek etiğine değinilmektedir. Genel muhasebe dersinin içinde de muhasebenin temel ilkelerine değinilmektedir.
	Katılımcı 10	Mesleki Gelişim Atölyesi ve Ahilik Kültürü gibi derslerde Meslek Etiği konusu işlenmektedir.

Soru 11: Meslek dersleri öğretmenleri olarak, meslek etiği eğitiminin yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?

Kodlama:

(i) Yetersiz.

Tespit: Ortaöğretim kurumlarında muhasebe meslek etiği eğitimi yetersiz kalmaktadır.

Tablo 12

11. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Yetersiz	Katılımcı 1	Sadece 13. Yüzyıl esnaf ahlakı olan ahilik kavramı günümüzde çok yetersiz kalmaktadır. Nitelikli ve donanımlı, kendisi meslek etiğine uyan öğretmen ve idareciler sayesinde eğitimin amacına ulaşabileceğini düşünüyorum.
	Katılımcı 2	Yetersiz olduğunu düşünüyorum. Branşın ihtiyaç ve müfredatına göre nasıl davranılması gerektiği hakkında bilgi verilmeli öğrenciler sadece işin teori kısmına değil uygulama kısmı içinde hazırlanmalıdır.
	Katılımcı 3	Yeterli değil. Meslek etiği ile ilgili sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapılabilir.
	Katılımcı 4	Yeterli değil. Artırılmalıdır.
	Katılımcı 5	Eksik yönleri vardır. Eğitim yeter olursa davranışımızı etkileyerek doğru seçim yapmamıza bize rehberlik eder. Öğrencilerde iş hayatına, eğitim hayatına ona göre karar verirler.
	Katılımcı 6	Meslek etiği ile alakalı müfredata ders eklenmesi ve bu konunun en az 1 eğitim öğretim yılı boyunca öğretilmesi gerektiğini düşünüyorum.
	Katılımcı 7	Meslek etiği eğitimi, muhasebe eğitiminin her aşamasında daha kapsamlı bir şekilde işlenmelidir. Etkili öğretim yöntemleri ve uygulamalı eğitim ile meslek etiği, hem öğrenciler hem de meslek camiası için daha faydalı hale getirilebilir.
	Katılımcı 8	Bence yetersiz kalıyor. Müfredata yeni bir muhasebe meslek etiği adında bir ders eklenerek öğrencilere meslek etiğini daha iyi bir şekilde aktarmak gereklidir.
	Katılımcı 9	Meslek dersleri öğretmenleri açısından meslek etiği eğitimi, mesleki becerilerin yanı sıra öğrencilerin doğru ve etik davranışları geliştirmeleri için oldukça önemlidir. Ancak bu eğitimin yeterliliği genellikle sınırlı kaynaklar, teorik ağırlıklı müfredat ve uygulama alanlarının yetersizliği nedeniyle sorgulanmaktadır. Meslek etiği eğitimi, öğrencilerin mesleki sahada karşılaşılabilecekleri etik ikilemlerle

Kodlama	Katılımcı	Cevap
		başta çıkmalarını sağlamak amacıyla pratik vaka çalışmaları, rol oyunları ve örnek olay analizleri gibi uygulamalı yöntemlerle desteklenmelidir. Ayrıca, meslek etiği konularının daha kapsamlı işlenmesi, derslerde daha fazla zamana yer verilmesi ve güncel etik ihlalleri örnekleriyle ele alınması, öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarını sağlayabilir.
	Katılımcı 10	Yeterli eğitim olduğunu düşünmüyorum. Müfredatın ve modüllerin bu alanda geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Soru 12: Meslek etiği eğitimi müfredatının geliştirilmesi için hangi önerileriniz var?

Kodlama:

- (i) Derslerde güncelleme yapılmalı veya müfredata yeni bir muhasebe meslek etiği dersi eklenmeli;
- (ii) Dersler uygulamalı olarak verilmeli;
- (iii) Teknolojik gelişmeler de derse dahil edilmeli;
- (iv) Uzman kişilerin görüşleri alınmalı.

Tespit: Muhasebe meslek etiği eğitiminde müfredatı geliştirmek için öncelikle derslerde güncellemeler yapılmalı veya yeni bir muhasebe meslek etiği dersi eklenmelidir. Uzman kişilerin görüşleri alınarak teknolojik gelişmeleri ve siber uygulamaları da derslere dahil ederek uygulamalı bir şekilde dersler verilmelidir.

Tablo 13

12. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Derslerde güncelleme yapılmalı veya	Katılımcı 1	Derslerde güncelleme yapılmalı. Toplum olarak dejenerasyon halinden kurtulup fabrika ayarlarımıza dönülerek bir müfredat hazırlanmalı.

Kodlama	Katılımcı	Cevap
müfredata yeni bir muhasebe meslek etiği dersi eklenmeli	Katılımcı 3	Ders olarak konulabilir.
	Katılımcı 6	Birey, toplum ve devlet açısından önemli bir konu olduğu için bütün meslek dersi kitaplarında daha fazla yer verilmelidir.
	Katılımcı 7	Muhasebe eğitimine, meslek etiği konusunda temel bilgiler veren zorunlu bir ders dahil edilmelidir.
	Katılımcı 8	Muhasebe meslek etiği dersi eklenebilir. TÜRMOB tarafından öğrencilere meslek etiği ile ilgili eğitimler verebilir.
	Katılımcı 9	Bir meslek eğitimi verilirken o mesleğin Meslek Etiği eğitiminin de zorunlu olarak verilmesi gerekir.
Dersler uygulamalı olarak verilmeli	Katılımcı 2	Tüm meslek dersleri işlenirken uygulamada meslek etiğine ilişkin detaylı uygulama ve dersler verilmelidir.
	Katılımcı 4	Uygulamalı olarak yaparak yaşayarak öğrenilmesi kalıcı olur.
	Katılımcı 5	Daha çok etik bilincini artıracak aktivite ve uygulamalara yer verilmesi. Muhasebe de hangi davranışların ve uygulamaların etik kuralları hangi derecede bozduğunun bilincine varılmasını sağlayacak bilgilendirici uygulamaların yapılması.
Teknolojik gelişmeler ve siber uygulamalar da derse dahil edilmeli	Katılımcı 1	Dijital yaşam, siber uygulamalar konulara dahil edilmeli.
	Katılımcı 7	Dijital etik konuları, veri güvenliği ve yapay zeka gibi teknolojik gelişmelerin etik boyutları da müfredata dahil edilmelidir.
	Katılımcı 9	Söz konusu eğitim, güncel ve teknolojik bilgiler ışığında sürekli olarak gelişen ve değişen bir platform olmalı ve ilgili kişilerin de bu değişim ve gelişime uygun olması gerekir. Bu sayede öğrencilerin hem etik farkındalıklarını artırabilir hem de meslek hayatında karşılaşılabilecekleri etik sorunlara karşı hazırlıklı olmalarını sağlayabilirsiniz.
Uzman kişilerin görüşleri alınmalı	Katılımcı 3	Uzman kişilerin görüşleri alınabilir.
	Katılımcı 10	Bu alanda yeterli deneyime sahip kişilerin görüşlerine başvurarak gerekli geliştirme çalışmaları yapılmalı.

5.4. Öğrenci Perspektifi

Bu bölümde katılımcılara öğrenci perspektifi hakkında üç soru yöneltilmiştir. İlk soruda öğrencilerin mesleki gelişiminde etik eğitiminin rolü, ikinci soruda öğrencilerin aldıkları etik eğitiminin iş bulmada ki etkisi, üçüncü soruda ise etik eğitiminin çalışma hayatlarına etkisini araştırmaya yöneliktir.

Soru 13: Öğrencilerin mesleki gelişiminde etik eğitiminin rolü hakkında neler düşünüyorsunuz?

Kodlama:

(i) Güvenilir, dürüst, başarılı bireyler olurlar;

(ii) Empati duygusunu öğrenir.

Tespit: Etik eğitimi alan bireyler meslek hayatlarında güvenilir, dürüst ve başarılı kişiler olurlar. Empati duygularını geliştirirler.

Tablo 14

13. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Güvenilir, dürüst, başarılı bireyler olurlar	Katılımcı 2	Etkisi büyüktür. Etik ilkelere hakim gençler mesleklerini uygularken hata ve yanlış davranmaz. Mesleğini daha güzel icra edebilir.
	Katılımcı 3	Öğrenciler mesleklerini yerine getirirken doğru-yanlış, iyi-kötü ayırma yaparak doğru olanı tespit eder.
	Katılımcı 4	Ahlaki eksikliği olan birey mesleğinin gerekliliğini tam olarak yerine getiremez ama meslek etiğini kazanmış bireyde mesleğinde başarılı bir birey olur.
	Katılımcı 5	Okula başlarken etik kuralların bilincinde olmayan, kulaktan duyma bilgilerle mesleği tanıyan öğrenciler mesleki eğitim aldıkça mesleki etiği de yavaş yavaş kavramaya başlıyor ve nasıl hareket

Kodlama	Katılımcı	Cevap
		edeceğini zaman geçtikçe öğreniyor.
	Katılımcı 6	Daha dürüst ve çalışkan bir toplum istiyorsak meslek etiğinin üstünde daha fazla durulmalıdır.
	Katılımcı 7	Etik eğitim öğrencilerin profesyonel kimliklerini oluştururken, sorumluluk bilincini ve karar alma becerilerini geliştirmelerinde kritik bir rol oynar. Bu da onların güvenilir ve saygın bir profesyonel olarak kariyer yapmalarını sağlar.
	Katılımcı 8	Etik eğitimi alan öğrencilerin meslekte daha başarılı, güvenilir, şeffaf, dürüst bireyler olmalarını sağlar.
	Katılımcı 9	Etik eğitim, öğrencilere mesleki sorumluluklarını ve iş dünyasında karşılaşılabilecekleri karmaşık durumları adil, şeffaf ve doğru bir şekilde ele alma becerisi kazandırır. Bu, yalnızca yasal gerekliliklere uymakla kalmayıp, aynı zamanda iş dünyasında güvenilir ve saygın bir profesyonel olmanın da temelini oluşturur. Ayrıca etik eğitimi, öğrencilerin iş dünyasında güven ve sorumluluk anlayışı geliştirmelerini teşvik eder. Meslek hayatında karşılaşılabilecekleri olası yolsuzluk, çıkar çatışması gibi durumlara hazırlıklı olmalarını sağlar. Bu da toplumun etik standartlarını koruyan, iş ortamında güven sağlayan ve meslektaşlarıyla ve müşterileriyle güven ilişkisi kuran bireyler olmalarını destekler.
	Katılımcı 10	Öğrencilerin; dürüst, tarafsız, gizlilik ilkelerine uygun davranışlar sergilemelerine yardımcı olur.
Empati duygusunu öğrenir	Katılımcı 1	Öğrenciler vicdanın ne demek olduğunu ve empati duygusunu öğrenir.

Soru:14 Muhasebe bölümünden mezun olduktan sonra meslekte devam edecek öğrencilerin aldıkları meslek etiği eğitiminin iş bulmalarına etkisini nasıl yorumlarsınız?

Kodlama:

- (i) Olumlu etkisi olacaktır;
- (ii) İşe girdikten sonraki aşamada etkisi olacaktır.

Tespit: Mesleki etik eğitimi alan ve meslek etiğine hakim olan öğrencilerin mezun olduktan sonra aldıkları eğitimin iş bulmalarında ve işe girdikten sonraki aşamalarda olumlu bir etkisi olacaktır.

Tablo 15

14. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Olumlu etkisi olacaktır	Katılımcı 1	Ahlaklı, dürüst, tarafsız olma muhasebe ilkelerine uyan kişilerin iş bulmalarında etkili olacaktır.
	Katılımcı 2	Olumlu olacaktır. Etik ilkelere hakim genç davranışlarını da etkileyecektir. Çalışma prensiplerine de hakim olacaktır. İş bulması kolay olacaktır.
	Katılımcı 3	İş yerinde güvenilir birisi olmak her şeyden önce gelir diye düşünüyorum. Bu nedenle iş bulmaları konusunda olumlu etkisi olacaktır.
	Katılımcı 4	Öğrencilerin staj döneminde sergiledikleri performans ve meslek etiğine uygun davranışlar ile elde ettikleri referans onların iş bulmalarına yardımcı olacak unsurdur.
	Katılımcı 5	Bölümü seçtikten sonra mesleği tanıdıkça seven bu meslekle devam edecek öğrenciler mesleki etiğe de dikkat ediyor ve staj dönemini ve daha sonraki çalışma durumunu bu etik değerler üzerine inşa ediyor. Buda onların iş bulmasını kolaylaştırıyor.
	Katılımcı 6	Bu eğitimi alan öğrenciler tabii ki farklı olacaktır.
	Katılımcı 7	Muhasebe bölümünden mezun öğrencilerin aldıkları meslek etiği eğitimi, iş bulmalarına doğrudan katkı sağlar. Etik değerlere sahip olan profesyoneller, iş dünyasında daha fazla saygı görür, güvenilirlik ve profesyonellik kazanırlar. Ayrıca, etik eğitim, öğrencilerin karar verme becerilerini geliştirerek onları işyerinde sorumluluk alabilen ve uzun vadeli kariyer başarıları için hazır hale getirir. Bu nedenle, etik eğitim, mezunların iş bulma şanslarını artıran önemli bir faktördür.
	Katılımcı 8	Olumlu bir etkisi olacaktır. Mesela staja giden öğrencilerimizden meslek etiği konusunda kendini geliştirenler staj yaptıkları yerde mezun olduktan

Kodlama	Katılımcı	Cevap
		sonra da devam ettikleri görülmektedir. Bu öğrencilerin aynı yerde çalışmaya devam etmelerinin en büyük sebebinin dürüst, işini iyi yapan, saygılı çocuklar olduklarından kaynaklandığını düşünüyorum. Buda meslek etiği ile olur.
	Katılımcı 9	Muhasebe bölümü mezunlarının meslek etiği eğitimi almalarının, iş bulmalarında ve mesleklerinde başarılı olmalarında önemli bir rol oynayabileceğini söyleyebilirim. İşverenler, etik değerlere sahip çalışanları tercih ederler çünkü bu çalışanlar, güvenilirlik, dürüstlük ve sorumluluk gibi temel etik değerleri iş ortamında yansıtırlar. Özellikle finansal raporlamanın şeffaflık ve doğruluk gerektirdiği pozisyonlarda, etik eğitim almış mezunlar avantaj sağlayabilirler.
İşe girdikten sonraki aşamada etkisi olacaktır	Katılımcı 6	Başta fark etmese de girdiği işte ilerleyen süreçte vazgeçilmez eleman olacaktır.
	Katılımcı 10	İş bulma aşamasından ziyade işe girdikten sonraki aşamada etkisi olacağını düşünmekteyim.

Soru 15: Etik eğitiminin öğrencilerin çalışma hayatlarına etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Kodlama:

- (i) Saygın, dürüst ve güvenilir bireyler olurlar;
- (ii) İş başarısı yüksek bireyler olurlar;
- (iii) İş yeri sürekliliği sağlar.

Tespit: Etik eğitimi alan öğrenciler meslek hayatlarında başarılı, saygın, dürüst ve güvenilir bireyler olurlar ve iş yerlerinde sevilen çalışmaya devam etmesi istenen kişiler olurlar.

Tablo 16

15. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap	
Saygın, dürüst ve güvenilir bireyler olurlar	Katılımcı 2	Uygulamaları etik kurallar çerçevesinde yapacaktır. Etik kurallara uygun çalışan öğrenci muhasebe mevzuat uygulamasında doğru, dürüst, adil olacaktır.	
	Katılımcı 3	İyi bir etik eğitimi alan öğrenci, toplum için şüphesiz bir kazanç olur. Toplumun genel olarak düzelmesine katkıda bulunur.	
	Katılımcı 4	Meslek bilgisi çok yeterli olmasa da ahlaklı dürüst ve güvenilir olduğu için iş yerinde sevilen ve çalışmaya devam etmesi istenen öğrencilerimiz etik değerlerin önemini gösteriyor.	
	Katılımcı 6	Saygın ve güvenilir olmalarını sağlar.	
	Katılımcı 7	Etik eğitimi, öğrencilerin iş hayatlarına güçlü bir temel sağlar. Güvenilirlik, saygınlık, doğru kararlar alma becerisi ve sağlıklı iş ilişkileri gibi özellikler, başarılı bir profesyonelin olmazsa olmaz özellikleridir.	
	Katılımcı 8	Olumlu bir etkisi olacağını düşünüyorum. Çünkü etik eğitim alan bireyler daha güvenilir daha saygın bireyler olurlar.	
	Katılımcı 9	Etik eğitimi, öğrencilere dürüstlük, sorumluluk, adalet ve güvenilirlik gibi temel değerlere bağlı kalmayı öğretir. Bu, öğrencilerin iş hayatında güvenilir, saygın ve sorumlu profesyoneller olmalarına katkı sağlar. Örneğin, muhasebe veya finans alanında çalışan biri için, yasal olmayan işlemler yapma veya mali tabloları yanıltıcı şekilde düzenleme baskısı olabilir. Etik eğitim, öğrencilerin bu tür durumlarda baskılara direnebilmeleri, yasalara uygun davranmaları ve dürüstlükten ödün vermemeleri için önemli bir temel sağlar.	
	İş başarısı yüksek bireyler olurlar	Katılımcı 1	İşletmelerin, kurumların verdikleri hizmetlerde kaliteyi artırır.
		Katılımcı 7	Etik eğitimi, öğrencilerin bu nitelikleri kazanmalarını sağlarken, iş dünyasında uzun vadeli başarı, mesleki tatmin ve toplumsal güven oluşturur. Bu nedenle, etik eğitim, çalışma hayatında başarılı

Kodlama	Katılımcı	Cevap
		ve saygın bir kariyer için kritik bir rol oynar.
	Katılımcı 8	Etik eğitimi alan öğrencilerin mesleki farkındalıklarının daha yüksek olacağını düşünüyorum.
	Katılımcı 9	Etik değerleri benimseyen bireylerin, kariyer ilerlemelerinde de daha fazla başarılı olma eğiliminde olduklarını söylemek mümkündür, çünkü işverenler de etik değerlere sahip çalışanları tercih etme eğilimindedir.
	Katılımcı 10	Çalışma hayatlarında etik kurallara uyarak iş sorumlulukları ve görev alma konusunda daha doğru sorumluluklar üstleneceklerini düşünüyorum.
İş yeri sürekliliği sağlar	Katılımcı 4	İş yerinde sevilen ve çalışmaya devam etmesi istenen öğrencilerimiz etik değerlerin önemini gösteriyor.
	Katılımcı 5	Mesleki etiği güçlü olan öğrenciler daha uzun süreler aynı iş yerinde kalıyor ve daha çok tercih edilir oluyorlar.

5.5. Görüşler

Bu bölümde katılımcılara görüşler olarak üç soru yöneltilmiştir. İlk soruda ortaöğretim kurumlarında muhasebe meslek etiği dersinin gerekliliği sorulurken, ikinci soruda ise gelecekteki etik eğitim uygulamaları için ne gibi adımların atılması gerektiği sorulmuştur. Son soruda ise başka eklemek istedikleri görüş ve önerilerinin olup olmadığı sorulmuştur.

Soru 16: Ortaöğretim kurumlarında muhasebe meslek etiği dersi gerekli midir? Neden?

Kodlama:

- (i) Evet gereklidir;
- (ii) Adil, dürüst, güvenilir, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek için;
- (iii) Vergi ahlakı oluşması için;
- (iv) Öğrencilerin etik ilkelerini kazanması için gereklidir.

Tespit: Adil, dürüst, güvenilir, sorumluluk sahibi, etik ilkelere sahip bireyler yetiştirmek ve vergi ahlakı oluşması için ortaöğretim kurumlarında muhasebe meslek etiği dersi mutlaka olmalıdır.

Tablo 17

16. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Evet gereklidir	Katılımcı 1	Evet gereklidir.
	Katılımcı 2	
	Katılımcı 4	
	Katılımcı 5	
	Katılımcı 6	
	Katılımcı 10	
	Katılımcı 3	Kesinlikle gereklidir. Özellikle muhasebe açısından ortak ve zorunlu ders olarak da işaretlenmelidir. Etik kavramı, bir grubu ya da toplumu; “Meslek etiği” ise bir ülkeyi ya da milleti ekonomik anlamda refaha kavuşturur.
	Katılımcı 7	Evet gereklidir. Ortaöğretim kurumlarında muhasebe meslek etiği dersi, öğrencilere profesyonel ve kişisel yaşamlarında etik değerler kazandırarak, onlara mesleklerinin temel ilkelerini öğretir.
	Katılımcı 8	Evet gereklidir. Muhasebe meslek etiği önemli bir unsurdur. O yüzden öğrencilere yüzeysel olarak değil de derinlemesine verilmesi gerekir. Buda yeni bir ders eklenerek olur. Diğer derslerde süre kısıtlılığı nedeniyle yeterince verilemeyebilir.
	Katılımcı 9	Muhasebe meslek etiği dersi ile muhasebe dersi ayrılmaz bir bütündür. Dolayısıyla etik eğitimi elbette ki gereklidir.
Adil, dürüst, güvenilir, sorumluluk sahibi bireyler yetiştirmek için	Katılımcı 1	Daha dürüst, adil eşit ve yalan söylemeyen bireyler yetiştirmek için gereklidir.
	Katılımcı 2	Öğrencilerin mesleği icra ederken ki performansını artırır. Mesleğin adil, dürüst kavramlarını bilen öğrencilere ihtiyacı vardır.
	Katılımcı 7	Etik eğitim, sadece muhasebe mesleğini seçen

Kodlama	Katılımcı	Cevap
		öğrenciler için değil, tüm öğrenciler için önemlidir, çünkü etik değerler, iş dünyasında güvenilir, sorumlu ve saygın bir profesyonel olmanın temelini oluşturur. Bu nedenle, muhasebe meslek etiği dersi, öğrencilerin hem profesyonel hem de toplumsal yaşamda daha bilinçli ve etik kararlar almalarını sağlayacak önemli bir eğitim aracıdır.
	Katılımcı 9	Etik eğitimi öğrencilere mesleklerini güvenilir, sorumluluk sahibi ve dürüst bir şekilde icra etmeleri hususunda yardımcı olacaktır. Mesleki eğitimin temeli budur.
	Katılımcı 10	Meslek etiğinin öğrencilerin iş yaşantılarında daha dürüst ve sorumluluk bilincinde çalışmalarını sağlayacağı düşüncesindeyim.
Vergi ahlakı oluşması için	Katılımcı 2	Vergisel açıdan da etik çok önemlidir.
	Katılımcı 4	Vergi ahlakı oluşması için gereklidir.
Öğrencilerin etik ilkelerini kazanması için	Katılımcı 5	Özellikle günümüzde ara elamanın eksik olduğu süreçte mesleki etiğe sahip bireyler bulmak iş sahipleri tarafından çok zordur.
	Katılımcı 6	Bir iş her insana kolaylıklar öğretilebilir fakat etik değerleri veremezsek yapılan iş eksik olur.

Soru 17: Gelecekteki etik eğitim uygulamaları için ne gibi adımlar atılmalı?

Kodlama:

- (i) Muhasebe meslek etik eğitimi dersi müfredata eklenmeli;
- (ii) Öğretmen ve öğrencilere seminerler, eğitimler verilmeli;
- (iii) Teknolojiden faydalanılmalı;
- (iv) Gelecekteki etik eğitim uygulamaları sürekli geliştirilmeli;
- (v) Daha erken yaşlarda meslek etiği vermeye başlanmalı;
- (vi) Yaşanmış olaylar örnek gösterilebilir.

Tespit: Muhasebe meslek etiği dersi müfredata eklenerek öğretmen ve öğrencilere uzman kişiler tarafından eğitimler ve seminerler verilmelidir. Gelecekteki etik eğitim uygulamaları da sürekli değişen ve gelişen teknoloji ile birlikte değişmeli ve gelişmelere ayak uydurmalıdır. Meslek etiği daha erken yaşlarda vermeye başlanmalı ve yaşanmış olaylardan örnekler verilmelidir.

Tablo 18

17. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Muhasebe meslek etik eğitimi dersi müfredata eklenmeli	Katılımcı 1	Muhasebe etiği dersi müfredata eklenmelidir.
	Katılımcı 2	Etik değerler ön plana çıkarmalı, müfredatın içeriğini bu doğrultuda değiştirmelidirler.
	Katılımcı 3	Mevcut müfredata meslek etiği olarak ders eklenmelidir.
	Katılımcı 6	Etik eğitime öncelik verilmeli. Müfredatlara eklenmeli, öğrencilere örnek olacak işletmeler seçilmeli ve öğrenciler buraya staja gönderilmeli.
Öğretmen ve öğrencilere seminerler, eğitimler verilmeli	Katılımcı 10	Bölüm müfredatlarına ilgili alanla ilgili dersler eklenmeli.
	Katılımcı 1	Öğrenciler için seminer düzenlenebilir. Uzman kişiler tarafından öğretmenlere önce eğitim verilip, daha sonra muhasebe etiği dersi müfredata eklenmelidir.
	Katılımcı 3	Seminerler, eğitimler verilmeli. mevcut müfredata Meslek etiği olarak ders eklenmelidir.
Teknolojiden faydalanılmalı	Katılımcı 10	Alanındaki uzmanlardan konuyla ilgili konferans tarzında eğitimler alınmalı.
	Katılımcı 3	Televizyonlarda, sosyal medyada etik, ahlak konusu ve ilkeleri sürekli işlenmeli, insanlara bu konularda teknoloji kullanılarak ulaşılmalıdır.
	Katılımcı 7	Teknolojik gelişmeler, uluslararası standartlar ve toplumsal sorumluluk gibi yeni boyutlarla genişletilmesi gereken etik eğitim, uygulamalı ve çapraz disiplinli yaklaşımlar benimsenerek daha etkili hale getirilebilir.
	Katılımcı 8	Teknolojik araçlarla eğitimler verilebilir. Rol

Kodlama	Katılımcı	Cevap
		oyunları yapılabilir.
	Katılımcı 9	Bunun için bilimsel ve teknolojik gelişmeler yakından takip edilmelidir.
Gelecekteki etik eğitim uygulamaları sürekli geliştirilmeli	Katılımcı 7	Gelecekteki etik eğitim uygulamaları, hızla değişen iş dünyasına ve toplumsal değerlere ayak uydurabilmek için sürekli olarak gelişmelidir. Eğitim süreci, öğrencilere sadece etik bilgi kazandırmakla kalmamalı, aynı zamanda onları etik liderler olarak yetiştirecek becerilerle donatmalıdır.
	Katılımcı 8	Sürekli gelişim ve yenilikçi yaklaşım adımları atılmalıdır. Disiplinler arası etik eğitimleri verilebilir. Sadece başlangıçta değil sürekli eğitimler verilerek güncellemeler, yeni gelişmeler hakkında eğitilmelidir.
	Katılımcı 9	Gelecekteki etik eğitim uygulamaları da sürekli değişen ve gelişen teknoloji ile birlikte değişmeli ve gelişmelere ayak uydurmalıdır.
Daha erken yaşlarda meslek etiği verilmeye başlanmalı	Katılımcı 5	Öğrencilere mesleki bilgiler ve mesleki etik daha erken yaşta verilmeli veliler daha çok bilgilendirilmeli
Yaşanmış olaylar örnek gösterilebilir	Katılımcı 4	Çevrelerinde ve sosyal medyada gördükleri olumsuz örneklerin neden yanlış olduğu anlatılabilir.

Soru 18: Bu konuda başka eklemek istediğiniz görüş ve önerileriniz var mı?

Kodlama:

- (i) Müfredata ders olarak meslek etiği eklenmeli;
- (ii) Mesleki eğitimde meslek etiği eğitimi verilmesi şarttır.

Tespit: Müfredata meslek etiği dersinin eklenmesi ve meslek etiği eğitiminin verilmesi şarttır.

Tablo 19

18. Soru İçin Kodlama

Kodlama	Katılımcı	Cevap
Müfredata ders olarak meslek etiği eklenmeli	Katılımcı 2	Etiğin meslekteki önemi ancak daha çok bu mesleğe önem verilerek ortaya çıkacaktır. Müfredata ders olarak muhasebe meslek etiği eklenmelidir.
	Katılımcı 3	Öğrencilerin Meslek Etiği konusunda daha bilinçli olması adına zaman kaybetmeden bir an önce mevcut müfredata ayrı bir ders olarak eklenmelidir.
Mesleki eğitimde meslek etiği eğitimi verilmesi şarttır.	Katılımcı 5	Mesleki etik hem eğitim açısından hem toplum açısından son derece önemli bir durumdur. Toplumu oluşturan bireylerin etik davranış içinde olması refah ve huzuru azaltacak insanların güven duymasını sağlayacak en önemli durumlardan biridir.
	Katılımcı 7	Etik eğitim, sadece iş dünyasında değil, toplumsal yaşamda da önemli bir yer tutar. Bu nedenle, etik eğitiminin güncel gelişmelere uyum sağlaması, teknolojik yeniliklere ve kültürel farklılıklara duyarlı olması, öğrencilerin sadece mesleki değil, aynı zamanda toplumsal sorumluluk taşıyan bireyler olarak yetişmelerini sağlar. Etik eğitim, bir değerler bütünüdür ve bu değerlerin öğretilmesi, sadece bilgi aktarımını değil, öğrencilerin etik düşünme, karar verme ve sosyal sorumluluk konularındaki becerilerinin geliştirilmesini hedeflemelidir. Bu tür bir eğitim, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha adil, güvenilir ve sürdürülebilir bir toplum inşa etme yolunda önemli bir adım olacaktır.
	Katılımcı 9	Sonuç olarak meslek eğitiminin vazgeçilmez bir parçası meslek etiği eğitimidir. Mesleki eğitimin öğrenilmesi/öğretilmesi ve uygulanması aşamasında meslek etiği eğitiminin en uygun ve en doğru şekilde tezahür etmesi gerekir. Meslek etiği eğitimi, teorik bilgilerle donanmış olan öğrenciler pratik aşamasında mesleklerini icra ederken karşılaşılabilecekleri tüm durumlara karşı bilinçlendirilmiş ve hazır bulunuşluğu artmış olacaktır. Mesleki eğitimde meslek etiği eğitimi şarttır.

BÖLÜM 6

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuç

Yapılan araştırmalar ve tespitler doğrultusunda muhasebe eğitiminde etik eğitiminin öneminin çok büyük olduğu ortaya çıkmıştır. Etik eğitim, yalnızca mesleki başarıyı artırmakla kalmayıp, aynı zamanda bireylerin toplumdaki sorumluluklarını yerine getirebilmesi ve devletin vergi gelirlerinin doğru şekilde hesaplanması için kritik bir rol oynamaktadır. Etik eğitimi alan bireyler, güvenilir, dürüst ve şeffaf olurlar ve bu da toplumsal güvenin artmasına katkı sağlar. Araştırmaya katılan öğretmenler, meslek etiği eğitimi alan öğrencilerin vergi bilincine sahip, sorumluluk sahibi bireyler olacaklarını ve bunun toplumsal refahı artıracağını belirtmişlerdir.

Ancak, muhasebe meslek etiği eğitimi alanında mevcut durumda ciddi eksiklikler mevcuttur. Mevcut müfredatta muhasebe meslek etiği özel olarak ele alınan bir ders olarak yer almamakta, bunun yerine başka derslerin içinde bir alt konu olarak işlemektedir. Bu da eğitimde konunun derinlemesine işlenmesini engellemektedir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı, muhasebe meslek etiği konusunda bilgi sahibi olduklarını, ancak sürekli kendilerini geliştirmeleri gerektiğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, yazılı kaynaklardan ve internetten faydalanarak meslek etiği alanındaki bilgilerini güncellemeye çalışmaktadırlar. Ayrıca, vaka çalışmaları ve örnek olaylar

üzerinden öğrencilere ders verirken güncel yaşamla bağlantı kurmayı tercih etmektedirler. Bu durum, öğretmenlerin, öğrencilerine daha etkili ve anlamlı bir etik eğitimi sunabilmek için sürekli olarak meslek etiği konusunda kendilerini geliştirme çabasında olduklarını ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, muhasebe meslek etiği eğitiminin toplumda güvenin, şeffaflığın ve dürüstlüğün artırılmasında hayati bir rol oynadığı aşikardır. Etik değerlere dayalı bir eğitim, sadece muhasebecilerin değil, tüm toplumun adil ve sorumlu bireyler olarak yetişmesine katkı sağlar. Öğrenciler, etik ilkelerle tanışarak meslek hayatlarına başlar ve bu ilkeler, onların profesyonel yaşamlarında rehberlik eder. Bu süreçte, muhasebe meslek etiği eğitiminin müfredata dahil edilmesi, eğitimcilerin sürekli gelişim içinde olmaları ve daha interaktif, uygulamalı eğitim yöntemlerinin benimsenmesi, öğrencilerin etik kurallara uygun davranışlar geliştirmelerine olanak tanıyacaktır.

Bu bağlamda, etik eğitiminin yalnızca muhasebe meslekleriyle sınırlı kalmayıp, tüm meslek gruplarında erken yaşlardan itibaren verilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Çünkü etik bilincinin toplumsal düzeyde yayılması, sadece bireylerin değil, toplumun genel çıkarlarının korunmasına ve gelişmesine katkı sağlar. Bu nedenle, muhasebe meslek etiği dersi müfredata eklenmeli, öğretmenler sürekli olarak meslek etiği eğitiminde kendilerini geliştirmeli ve bu konuda daha fazla uzmanlaşmış seminerler, vaka analizleri ve uygulamalı eğitimler düzenlenmelidir.

Özetle, muhasebe meslek etiği eğitimi, bireylerin profesyonel yaşamlarında etik değerlere sadık kalmalarını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda toplumun genel refahını artıran önemli bir unsurdur. Bu eğitim, sadece vergi bilincinin oluşmasına değil, toplumsal güvenin pekişmesine ve adaletin sağlanmasına da katkı sağlar. Bu nedenle, etik eğitiminin okul müfredatlarına entegre edilmesi, eğitimcilerin sürekli gelişimlerinin desteklenmesi ve meslek etiği dersinin genç yaşlardan itibaren verilmesi şarttır.

6.2. Öneriler

1. Muhasebe Meslek Etiği Dersi Müfredata Dahil Edilmeli:

Ortaöğretim kurumlarında, muhasebe meslek etiği dersinin müfredata dahil edilmesi, öğrencilere etik ilkelerin kazandırılması için kritik öneme sahiptir. Bu ders, muhasebe mesleğinin etik boyutlarını açıklayan teorik bilgiler ile birlikte, pratik uygulamalar ve vaka analizleri de içermelidir. Öğrencilere sadece muhasebe kuralları değil, aynı zamanda etik değerlerin, sorumlulukların ve profesyonellik anlayışının önemi öğretilmelidir.

2. Etik Eğitiminde Uygulamalı Yöntemler ve Teknolojinin Kullanımı:

Etik eğitimi, yalnızca teorik bir bilgi aktarımından ibaret olmamalıdır. Bu eğitimde simülasyonlar, vaka çalışmaları, interaktif tartışmalar ve empati geliştiren senaryolar gibi uygulamalı yöntemler de kullanılmalıdır. Öğrenciler, gerçek dünyada karşılaşılabilecekleri etik ikilemleri çözmek için bu yöntemleri öğrenmeli ve pratikte nasıl davranacaklarını anlamalıdır.

Teknolojik araçların kullanılması da önemlidir. Online eğitim platformları, dijital simülasyonlar ve etkileşimli yazılımlar, öğrencilerin etik kuralları daha etkili bir şekilde öğrenmesini ve uygulamalarını sağlar.

3. Öğretmenlerin Sürekli Eğitim ve Gelişimi:

Öğretmenler, muhasebe meslek etiği konusunda sürekli eğitim almalı ve gelişmeleri takip etmelidir. Etik eğitimi, zamanla değişen ve evrilen bir alan olduğundan, öğretmenlerin mesleki bilgi ve becerilerini güncel tutmaları gerekmektedir. Yazılı kaynaklar, çevrimiçi eğitimler, seminerler ve meslek birliklerinin düzenlediği etkinlikler öğretmenlerin etik konularındaki bilgi seviyelerini artıracak önemli araçlardır.

Öğretmenlerin, etik eğitimiyle ilgili farkındalıklarını artırmak için, deneyimli uzmanlarla işbirliği yaparak düzenli eğitimler ve seminerler düzenlenmesi faydalı olacaktır.

4. Erken Yaşta Etik Eğitiminin Başlatılması:

Etik eğitimi, öğrencilerin eğitim hayatlarının başından itibaren verilmelidir. Bu, sadece muhasebe öğrencileri için değil, tüm öğrenciler için geçerli bir yaklaşımdır. Genç yaşta

etik bilincinin aşılması, bu bireylerin gelecekte iş dünyasında daha güvenilir, sorumlu ve adil olmalarını sağlar. Muhasebe mesleğine yönelen öğrenciler, mesleklerinin etik sorumluluklarını erken yaşlarda öğrenmeli ve profesyonel yaşamlarında bu değerleri uygulamalıdır.

5. Aile ve Okul İşbirliği:

Etik eğitimi yalnızca okulda verilmemelidir. Ailelerin de bu süreçte aktif bir rol oynaması gerekmektedir. Aile, öğrencinin etik anlayışını pekiştirecek bir ortam yaratmalı ve öğrenciye doğru değerleri kazandırma sürecinde okul ile işbirliği içinde olmalıdır. Bu işbirliği, öğrencinin etik değerleri hem okulda hem de evde öğrenmesine ve günlük yaşantısına entegre etmesine olanak tanır.

6. Meslek Etiği Eğitimi İçin Seminerler ve Atölye Çalışmaları Düzenlenmeli:

Meslek etiği ile ilgili seminerler ve atölye çalışmaları, hem öğrencilere hem de öğretmenlere yönelik düzenlenmelidir. Uzman kişiler tarafından verilen seminerlerde, meslek etiği ilkeleri, etik karar alma süreçleri, dürüstlük ve şeffaflık gibi kavramlar detaylı bir şekilde ele alınmalıdır. Ayrıca, vaka çalışmaları ve gerçek yaşam örnekleri üzerinden yapılan tartışmalar, öğrencilerin etik değerlere dair somut bir anlayış geliştirmelerini sağlar.

7. Meslek Etiği Eğitiminde Toplumla İletişim Kurulmalı:

Eğitim süreçlerinde toplumsal değerler ve etik sorumluluklar üzerinde durulmalıdır. Öğrencilere, muhasebe mesleğiyle ilgili etik değerlerin sadece meslekle sınırlı olmadığı, toplumsal refah ve adaletle de doğrudan ilişki içinde olduğu anlatılmalıdır. Bu, öğrencilerin toplumsal sorumluluk taşıyan bireyler olarak yetişmelerine yardımcı olur.

8. İş Dünyası ile İşbirliği Yapılarak Etik Eğitimi Zenginleştirilmeli:

Muhasebe meslek etiği eğitiminin iş dünyası ile işbirliği yaparak daha gerçekçi ve güncel hale getirilmesi gereklidir. Şirketlerin etik komiteleri ve profesyonel muhasebecilerle işbirliği yaparak düzenlenecek eğitimler, öğrencilerin meslek hayatlarında karşılaşacakları

etik zorluklara hazırlıklı olmalarını sağlayacaktır. Bu işbirlikleri, öğrencilere meslek hayatlarının başında önemli bir avantaj sunar.

Sonuç olarak, muhasebe meslek etiği eğitimi, sadece muhasebe mesleğini icra eden bireylerin değil, toplumun genelinin refahı için de büyük bir öneme sahiptir. Etik eğitim, güvenilir, dürüst ve sorumluluk sahibi bireylerin yetişmesini sağlayarak, toplumsal güvenin artırılmasına katkıda bulunur. Bu nedenle, muhasebe meslek etiği dersinin müfredata dahil edilmesi, öğretmenlerin etik eğitimi konusunda sürekli olarak gelişim göstermeleri ve erken yaşlardan itibaren etik bilincinin kazandırılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

- AİCPA. (2024). <https://www.aicpa-cima.com/about/landing/about> sayfasından erişilmiştir.
- Akdoğan, H. (2003). *Muhasebe meslek etiğinin kamunun aydınlatılmasındaki önemine meslek mensuplarının yaklaşımları*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Akışık, O. (2005). *Muhasebe mesleği ve meslek ahlak kuralları*. Ankara: Türmob.
- Alagöz, H. (2014). *Muhasebe etiği ve bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Alkan, C., Doğan, H., & Sezgin, İ. (2001). *Mesleki ve teknik eğitimin esasları*. Ankara: Nobel.
- Arat, R. R. (1998). *Kutadgu bilig*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Arslan, A. (1996). *Felsefeye giriş*. Ankara: Vadi.
- Arslan, M. (2018). *Meslek etiği ve öğretmenlik meslek etiğine ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Arslan, M., & Berkman Ü. (2009). *Dünyada ve Türkiye’de iş etiği ve etik yönetimi*. Ankara: Tusiad.
- Aydın, İ. (2011). *Öğretmenlik meslek etiği*. Ankara: Pegem.

- Baker, R., & Hasseldine, M. (2004). The role of ethics in the accounting curriculum: A review of the literature. *Journal of Accounting Education*, 23(4), 123-136.
- Başaran, İ. E. (1991). *Örgütsel davranış*. Ankara: Gül.
- Başpınar, N.Ö., & Çakıroğlu, D. (2012). *Meslek etiği*. Ankara: Nobel.
- Beauchamp, T. L., & Childress, J. F. (2001). *Principles of biomedical ethics (5th ed.)*. Oxford University.
- Becker, G. S. (1993). *The economic approach to human behavior*. University of Chicago.
- Bhasin, M. L. (2016). Importance of accounting in business. *International Journal of Research in Business Studies*, 23(1), 1-17.
- Bilen, A., & Yılmaz, Y. (2014). Muhasebe mesleğinde etik ve etikle ilgili çalışmalar. *Dicle Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(6), 57-72.
- Bozçalı, E. (2023). *Meslek mensuplarının genel iş etiği düzeyleri ile meslektaşlarının muhasebe meslek etiğine yönelik tutumlarına ilişkin alguları arasındaki ilişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aksaray.
- Carroll, A. B. (1999). Corporate social responsibility: evolution of a definitional construct. *Business & Society*, 38(3), 268-295.
- Civelek, M. A. (1997). *Günümüz koşullarında muhasebe mesleği ve meslek ahlakı, III. Türkiye muhasebe denetim sempozyumu bildiri kitabı*. Antalya: İSMMMO.
- Çabuk, A., & İşgüden, B. (2006). Meslek etiği ve meslek etiğinin meslek yaşamı üzerine etkileri. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(16), 59-86.
- Çetin, A. (2018). Muhasebe yazılımlarının eğitimde kullanımı ve önemi. *Journal of Accounting and Finance*, 6(2), 75-88.
- Çetin, M. (2019). Muhasebe eğitiminde etik bilincin artırılması: Öğrenci görüşleri üzerine bir çalışma. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 48(1), 87-102.

- Çiftçi, Y., & Çiftçi, B. (2003). Muhasebe mesleğinde meslek etiği (Türkiye'deki düzenlemeler ve uluslararası düzenlemelerle karşılaştırılması). *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 3(10), 79–95.
- Çukacı, C. Y. (2006). Kamuyu aydınlatmada muhasebe meslek elemanının etik anlayışı ve İzmir ilinde bir uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 89-111.
- Demirel Helvacı, G. (2022). *Öğretmenlerin sahip oldukları mesleki etik değerler ile okul kültürü arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale.
- Dikgöz, B. (2023). *Etik kavramına postmodern bir bakış: Muhasebe meslek etiği ilkeleri üzerine bir inceleme*. Doktora Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Dilaçar, A. (1988). *Kutadgu bilig incelemesi*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Doğan, Ö. (2004). *Etik*. İstanbul: İnkılap.
- Dolfsma, W. (2005), *Accounting as applied ethics: teaching a discipline, erasmus research institute of management report series research in management*, <https://repub.eur.nl/pub/7021/ERS%202005%20065%20ORG.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Drury, C. (2013). *Management and cost accounting*. Cengage Learning.
- Düzmen, S. (2003). *Muhasebe mesleğinde etik*. Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Zonguldak.
- Fikri Gül, (2008). Vicdanın neliği üzerine: Rousseau-Kant örneği. *Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 11, 69-76.
- Filizöz, B. (2011). Etik ve etiğe ilişkin temel kavramlar. Zeyyat Sabuncuoğlu (Ed.), *İşletme etiği 1. baskı içinde* (s. 1-38). İstanbul: Beta.

- Fisher, J. (1998). The role of accounting in business. *Journal of Accountancy*, 185(6), 61-66.
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Pitman.
- Gaffikin, M. (2007), Accounting theory and practice: The ethical dimension, Finance Working Paper 07/04. *School of Accounting & Finance, University of Wollongong*, 1-20.
- Garrison, R. H., Noreen, E. W., & Brewer, P. C. (2018). *Managerial accounting*. McGraw-Hill.
- Giddens, A. (2013). *Sociology (7th ed.)*. Polity.
- Gözener, E. (2008). Etik ve işletme etiği üzerine: Eğitim dergisi e-egitim. *Bilim ve Sanat Dergisi*, 5(19), 1037-1785.
- Güçlü, N. (2003). Örgüt kültürü. *Kırgızistan Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(6), 147-159.
- Gül, H. (2015). *Muhasebe meslek mensuplarında işe bağlılık, çalışma ahlakı ve mesleki etik davranış ilişkilerinin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Güngör, E. (2010). *Değerler psikolojisi üzerinde araştırmalar*. İstanbul: Ötüken.
- Güzel, A. (2005). *Birey toplum devlet ilişkisi ve kutadgu bilig*. İzmir: Kanyılmaz.
- Haşlak, İ. (2006). Etik kongresinin ardında. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(1), 185-192.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations*. Sage.
- Horngren, C. T., Sundem, G. L., & Stratton, W. O. (2002). *Introduction to management accounting*. Prentice Hall.
- IMA. (2024). <https://eu.imanet.org/en/About-IMA> sayfasından erişilmiştir.

- İFAC. (2024). <https://www.ifac.org/who-we-are/our-purpose> sayfasından erişilmiştir.
- İmamoğlu, A. (2010). Vicdan kavramının psiko - sosyal tahlili. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5(1), 127-144.
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum algı iletişim*, Ankara: Elips.
- Jajairam, P. (2017). Ethics in accounting. *Journal of Finance and Accountancy*.11(1), 1-13.
- Kaçalin, M. S. (2008). *Yûsûf hâs hâcib*. Ankara: <https://ekitap.ktb.gov.tr/TR-78447/yusuf-has-hacib---kutadgu-bilig.html> sayfasından erişilmiştir.
- Kahyaoğlu, M., & Yılmaz, A. (2018). Türkiye'deki üniversitelerin muhasebe eğitiminde etik derslerinin durumu: Bir değerlendirme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 54, 87-102.
- Kaptein, M. (2008). *Ethics management: auditing and developing the ethical content of organizations*. Springer.
- Kaya, S. (2019). *Muhasebe meslek etiği: Teori ve uygulama*. İstanbul: Beta.
- Kırıcı, M. (2014). *Öğrenci algılarına göre öğretmenlerin mesleki etik kurallara uyma düzeyleri (Şanlıurfa ili Haliliye ilçesi örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Zirve Üniversitesi ve Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Kirik, Z. (2007). *Muhasebe hata ve hileleri ile muhasebe mesleğinde etik: Afyonkarahisar'da muhasebeciler üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Kocabıyık, A. (2019). *Öğretmenlerin mesleki etik ilkeleri ile eğitim inançları ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.

- Koçberber, S., (2008). Dünyada ve Türkiye’de denetim etiği. *Sayıştay Dergisi*, 68, 65-89.
- Koehn, D. (2005). *The ground of professional ethics*. Routledge.
- Kokina, J., & Davenport, T. H. (2017). The emergence of artificial intelligence: How automation is changing auditing. *Journal of Emerging Technologies in Accounting*, 14(1), 115-122.
- Kurt, G., Okan, P., & Başer, F. (2010). Muhasebe meslek mensubu olabilecek öğrencilerin meslek etiği konusundaki algılama ve eğilimlerinin belirlenmesi. *Muhasebe ve Vergi Uygulamaları Dergisi*, 3(1), 1-20.
- Lussier, P. L., & Warren, D. R. (2010). Ethical challenges in the accounting profession. *Journal of Business Ethics*, 92(1), 95-107.
- McLeay, S., & Whiting, R. H. (2015). The importance of accounting education in developing a skilled workforce. *Accounting Education*, 24(3), 215-236.
- Mintz, S. M., & Morris, R. (2011). Ensuring ethical behavior in the accounting curriculum: A review of the literature. *Journal of Business Ethics*, 103(3), 407-426.
- Muğan, C. Ş., & Akman, N. H. (2005). *Principles of financial accounting, new dimensions in financial reporting, second editio*. Ankara: Gazi.
- Muğan, C. Ş. (1999). Ahlak, toplumsal ve kişisel değerler: Muhasebe mesleği ve eğitimi üzerine etkileri. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, MÖDAV*, 1(2), 23-38.
- Müslümov, A., & Aras, G. (2002 Mayıs). *Türkiye’de muhasebe ve finansal yönetim uygulamalarında etik davranışları etkileyen faktörlerin analizi*. Türkiye XXI. Muhasebe Eğitimi Sempozyumu: Muhasebe Uygulamalarında Etik ve Kamuyu Aydınlatma Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Nobes, C., & Parker, R. (2016). *Comparative international accounting*. Pearson.

- Nussbaum, M. (2001). *The fragility of goodness: luck and ethics in greek tragedy and philosophy*. Cambridge.
- Özel, S. (2000). Yeminli mali müşavirlik mesleğinde etik 1. *Yaklaşım Dergisi*, 8(91), 19.
- Özgener, Ş. (2004). *İş ahlakının temelleri: Yönetimsel bir yaklaşım*. Ankara: Nobel.
- Özkaya, İ. N. (2008). *Muhasebe etiği ve bir uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Özkol, E., Kök, D., Çelik, M., & Gönen, S. (2005). Meslek etiği ve muhasebe meslek elemanlarının etik ilkelere duyarlılık düzeyinin araştırılması. *Muhasebe ve Denetim Bakış Dergisi*, 15, 107-124.
- Öztürk, B. (2017). Finansal raporlama ve analiz becerileri üzerine bir araştırma. *Mali Araştırmalar Dergisi*, 9(4), 55-68.
- Porter, M. E., & Kramer, M. R. (2006). Strategy & society: The link between competitive advantage and corporate social responsibility. *Harvard Business Review*, 84(12), 78-92.
- Saban, M., & Atalay, B. (2005). Yönetim muhasebecileri açısından etik ve etik davranışın önemi. *Muhasebe ve Denetim Bakış*, 9(16), 49-60.
- Sakarya, Ş., & Kara, S. (2010). Türkiye’de muhasebe meslek etiğine yönelik düzenlemeler ve meslek mensupları tarafından algılanması üzerine bir alan araştırması. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(18), 57-72.
- Saltuklu, Z. (2019), Türklerde töre. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(4), 61-66.
- Schwartz, M. S. (2013). *Business ethics: An ethical decision-making approach*. Wiley.

- Selimoğlu Kardeş, S., & Tiğre, M. (2021). Muhasebe mesleğinde bağımsızlık standardı ile bütunleştirilmiş yeni etik kuralların uluslararası ve ulusal karşılaştırmalı analizi (IFAC-KGK-TÜRMOB). *İda Academia Muhasebe ve Maliye Dergisi*, 4(1), 21-36.
- Selimoğlu Kardeş, S. (1997). *Muhasebe meslek ahlakı (etiği) yaklaşımı, III. Türkiye muhasebe denetim sempozyumu bildiri kitabı*. Antalya: İSMMMO.
- Selimoğlu Kardeş, S. (2006). Türk muhasebe uygulamalarında etik. *Mali Çözüm Özel Sayı*, 437-456.
- Selvi, Y., (2002). Uluslararası muhasebeciler federasyonunun finansal ve yönetim muhasebesi komitesi'nin Sidney toplantısından notlar. *Mali Çözüm Dergisi*, 3, 11-13.
- Sevilengöl, O. (2007). *Genel muhasebe*. Ankara: Gazi.
- Soylu, A. (2018). *Muhasebe meslek etiği ve muhasebe ve denetim meslek mensuplarının etik algısı üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Sökmen, A. (2016). *Meslek etiği örgütsel ve yönetsel etik kurumsal sosyal sorumluluk*. Ankara: Detay.
- şen, S., Çakır, A., & Alkan, M. (2020). Muhasebe meslek etiği eğitiminin önemi ve durumu: Türkiye örneği. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 85, 43-58.
- Talu, H. (2001). *Muhasebe mesleğinin para ve sermaye piyasalarındaki yeri ve önemi, V. Türkiye muhasebe denetimi sempozyumu bildiriler*. Antalya: TÜRMOB.
- Tatlıyer, E. (2021). *Muhasebe etiği eğitimi: Meslek etiği ve vergi açasından değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bilecik şeyh Edebalı Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.
- Tezcan, M. (1993). *Kültür ve kişilik*. Ankara: Ankara Üniversitesi.

- Toraman, C. & Akcan, A. (2003). Muhasebe denetiminde etik teori. *Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi*, 8, 59-76.
- Trevino, L. K., Hartman, L. P., & Brown, M. (2006). Moral person and moral manager: How executives develop a reputation for ethical leadership. *California Management Review*, 49(2), 128-142.
- Türk Dil Kurumu. (2011). Türkçe sözlük. Ankara: TDK.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1982). a) Değişiklik Tarihi: 12.09.2010. 10.Madde TÜRMOB, *Muhasebe meslek mensupları için etik kurallar el kitabı*. TÜRMOB.
- Uçma Uysal, T., & Kurt, G., (2018). *Muhasebe meslek etiği: etik kodlar veya etik kurallar*. 17.Uluslararası Katılımlı İşletmecilik Kongresi.
- Uçma Uysal, T., Türker, M. & Kurt, G. (2019). *Etik ve etik kurallar muhasebe meslek mensupları için*. Ankara: T.C. Sayıştay Başkanlığı.
- Uçma, T. (2007). *Muhasebe meslek mensubu olmak isteyenlerin etik değer anlayışlarının belirlenmesi ve Muğla Üniversitesi uygulaması*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Ural, T. (2003), *İşletme ve pazarlama etiği*. Ankara: Detay.
- Uslu, S. (2001). Muhasebe mesleği meslek ahlakı ve moral değerler. *Muhasebe Denetim Sempozyumu Bildirileri 5, Uluslararası Muhasebe Denetimi Sempozyumunda sunulmuş bildiri*, 2-6 Mayıs.
- Williams, B. (1985). *Ethics and the limits of philosophy*. Massachusetts: Harward University.
- Yanardağ, A. (2017). Örf ve adetler sosyolojisi. *Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(9), 39-63.
- Yıldız, G. (2010). Muhasebe mesleğinde meslek etiği ve Kayseri il merkezinde bir uygulama. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 36, 156-178.

Yılmaz, E. (2020). Muhasebe eğitiminin kariyer olanaklarına etkisi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 88-101.

Yönet, E. (2005). Kurumsal sosyal sorumluluk anlayışında son dönemeç: Stratejik sorumluluk. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(13), 239-264.

EKLER

Ek 1. Araştırmaya İlişkin Görüşme Formu

GÖRÜŞME FORMU

Değerli meslektaşım,

Mesleki ve teknik eğitim muhasebe bölümlerinde etik eğitiminin önemi ve meslek dersleri öğretmenlerinin etik eğitimine bakış açılarının değerlendirilmesi amacıyla yapılacak olan araştırma için siz kıymetli öğretmenlerimizin görüşüne ihtiyaç duyulmaktadır. Göstermiş olduğunuz ilgi ve ayıracağınız zaman için teşekkür eder, saygılar sunarım.

Hakan YILMAZ

A. Genel Bilgiler

1. Cinsiyetiniz:

- Erkek ()
- Kadın ()

2. Eğitim Durumu:

- Lisans ()
- Yüksek Lisans ()
- Doktora ()
- Diğer: _____

3. Meslek Derslerinde Kaç Yıldır Öğretim Yapıyorsunuz?

B. Etik Eğitimi Hakkında

1. Etik eğitiminin muhasebe eğitimi için önemi nedir?
2. Etik değerlerin kazandırılması için hangi yöntemlerin daha etkili olduğunu düşünüyorsunuz?

3. Etik eğitimine yönelik hangi kaynakları kullanıyorsunuz?
4. Etik eğitim, muhasebe pratiğinde hangi somut faydaları sağlar?

C. Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Bakış Açıları

1. Bir eğitimci olarak, Muhasebe Eğitimi ile ilgili Etik kurallara ilişkin yeterli bilgi sahibi olduğunuzu düşünüyor musunuz?
2. Meslek dersi öğretmeni olarak muhasebe etik eğitimi konusunda yeterli bilgi ve birikime sahip olmak için neler yapılmalıdır?
3. Mevcut müfredatta Muhasebe Meslek Etiğine yönelik olarak verilen herhangi bir ders var mıdır, sizce gerekli midir ? Neden ?
4. Meslek dersleri öğretmenleri olarak, meslek etiği eğitiminin yeterliliği hakkında ne düşünüyorsunuz?
5. Meslek etiği eğitimi müfredatının geliştirilmesi için hangi önerileriniz var?

D. Öğrenci Perspektifi

1. Öğrencilerin mesleki gelişiminde etik eğitiminin rolü hakkında neler düşünüyorsunuz?
2. Muhasebe bölümünden mezun olduktan sonra meslekte devam edecek öğrencilerin aldıkları meslek etiği eğitiminin iş bulmalarına etkisini nasıl yorumlarsınız?
3. Etik eğitiminin öğrencilerin çalışma hayatlarına etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?

E. Görüşler

1. Ortaöğretim kurumlarında muhasebe meslek etiği dersi gerekli midir? Neden?
2. Gelecekteki etik eğitim uygulamaları için ne gibi adımlar atılmalı?
3. Bu konuda başka eklemek istediğiniz görüş ve önerileriniz var mı?

Katılımınız için teşekkür ederim.

Ek 2. Etik Kurul İzin Formu

Ev rak Tarih ve Sayısı: 18.12.2024-E.1121283

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Komisyonu

Sayı : E-77082166-302.08.01-1121283
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

18.12.2024

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dış Ticaret Eğitimi Ana Bilim Dalı **Yüksek Lisans Öğrencisi Hakan YILMAZ'ın**, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Finansal Bilimler Fakültesi Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı Öğretim Üyesi **Prof.Dr. Ganite KURT'un** danışmanlığında yürüttüğü "*Mesleki ve Teknik Eğitim Muhasebe Bölümlerinde Etik Eğitiminin Önemi ve Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Etik Eğitime Bakış Açılarının Değerlendirilmesi*" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun **10.12.2024** tarih ve **20** sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinizi rica ederim.

Araştırma Kod No: 2024 - 1914

Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Komisyon Başkanı

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Ek 3. Milli Eğitim Bakanlığı Uygulama İzin Formu

Başvuru Durumu: Onaylandı

Başvuru No: MEB.TT.2024.012856 **Başvuru Tarihi:** 23.12.2024 **Uygulama Başlama Tarihi:** 03.01.2025 **Uygulama Bitiş Tarihi:** 03.01.2026

Kişisel Bilgiler

T.C. Kimlik No:

Adı Soyadı: HAKAN YILMAZ

Telefon: !

E-Posta:

Adres:

Başvuru Bilgileri

Başvuru Şekli: Üniversite

Başvurunun Yapıldığı Ülke: Türkiye

Başvuran Unvanı: Öğrenci

Kademe: Yüksekokul

Üniversite Adı: GAZİ ÜNİVERSİTESİ

Fakülte / Enstitü / Yüksek Okul: EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Bölüm / Anabilim Dalı: DIŞ TİCARET EĞİTİMİ (YL) (TEZLİ)

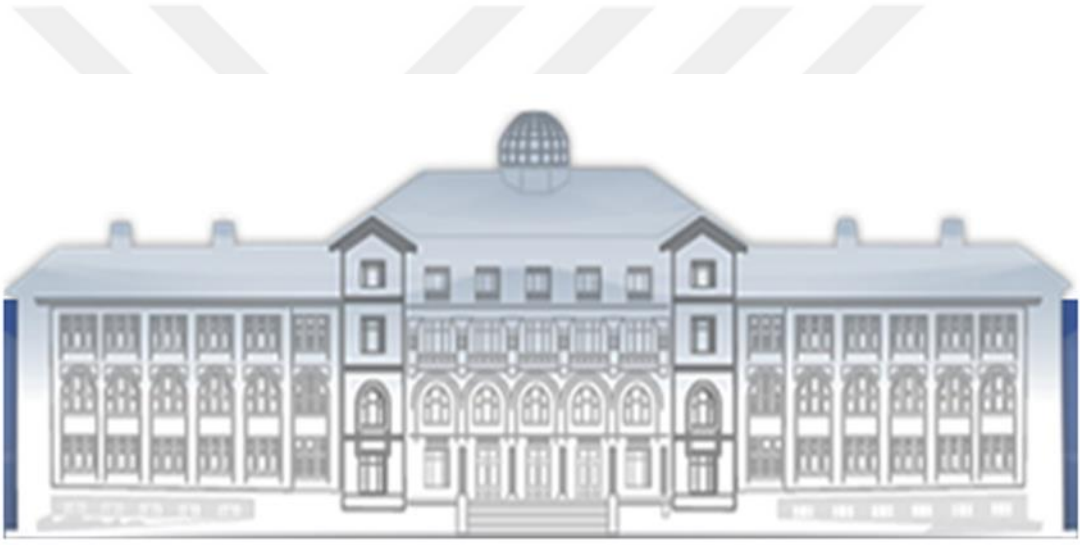
Yurtdışı Üniversite Bilgisi:

Araştırma Bilgileri

Araştırmanın Adı: Mesleki ve Teknik Eğitim Muhasebe Bölümlerinde Etik Eğitiminin Önemi ve Meslek Dersleri Öğretmenlerinin Etik Eğitimine Bakış Açılarının Değerlendirilmesi

Bu Araştırmanın İçeriği Eğitim Teknolojileri ile Doğrudan İlgilidir: Hayır

Bu Araştırma Öğrencilerin Doğrudan Akademik Başarılarını Ölçmeye Yöneliktir: Hayır

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...